

Treball de Grau

Curs 2012-13

**ELS INFINITIUS PAROXÍTONS EN *-ER* AL CATALÀ CENTRAL
SEPTENTRIONAL. ESTUDI GENERACIONAL A CADAQUÉS,
FIGUERES, L'ESCALA I ROSES**

LAIA ROYO CASALS

TUTORS: MARIA-ROSA LLORET I FRANCESC BERNAT

Barcelona, desembre del 2013

La sirena es féu un xic ençà,
i un xic ençà el pastor de la muntanya,
fins que es trobaren al bell mig del pla,
i de l'amor plantaren la cabanya:
fou l'Empordà!

Joan Maragall

Agraïments

Vull mostrar el meu agraïment, en primer lloc, als informants de Cadaqués, Figueres, l'Escala i Roses que, gràcies a la seva col·laboració desinteressada, han fet possible la realització d'aquest treball.

En segon lloc, a Àngels Massip, professora del Departament de Filologia Catalana, pels seus comentaris i per les recomanacions bibliogràfiques sobre lingüística diacrònica.

En tercer lloc, als amics i companys de la facultat. A la Laura Farré, per l'intercanvi de paraules, emocions i experiències en relació amb el treball de grau, i que m'han donat l'empenta decisiva en el tram final. I, molt especialment, a la Judit Alaball, a la Sara Gordo i a l'Anna Paradís, per haver-me acompanyat a l'Alt Empordà i, sobretot, per haver compartit amb mi l'experiència, tan vital com acadèmica, que es va despendre de la nostra primera eixida filològica.

En quart lloc, a en Francesc Bernat, tutor del treball, per haver confiat, des del primer dia, en aquest treball, el qual ha sabut conduir-lo fins a bon port gràcies a la seva perseverança i, que durant la redacció del treball, ha sabut aconsellar-me en relació amb els aspectes més diacrònics i sociolingüístics del treball, i donar-me les mostres de suport necessàries.

En cinquè lloc, a Maria-Rosa Lloret, que abans d'acceptar d'ajudar-me en el treball va saber despertar en mi l'interès per la morfologia, i que durant la preparació i la redacció del treball ha sabut orientar-me en el terreny de la geolingüística, desconegut per a mi en aquell moment, i, que en els moments de dubte, m'ha ajudat a retrobar-me amb el treball gràcies a les seves explicacions precises i entenedores.

Finalment, vull agrair als meus pares tot el suport que m'han donat. Al meu pare, per haver cregut, des del primer dia, en aquest treball, i per estar sempre disposat a escoltar les meves troballes morfològiques perquè, malgrat no entendre-les, sabia que jo necessitava compartir-les. A la meva mare, per tota la confiança que ha dipositat i diposita en mi, i, perquè malgrat el patiment de saber que dormia poc, era conscient que les nits de vigília no serien en va.

Índex

1. Introducció.....	5
1.1. Justificació de l'interès del tema.....	5
1.2. Hipòtesi de partida.....	5
1.3. Objectius.....	5
2. Marc de la recerca i bases teòriques.....	6
2.1. Geolingüística.....	6
2.2. Fonologia generativa tradicional.....	6
3. Metodologia.....	8
3.1. Criteris de selecció dels informants.....	8
3.2. Criteris de selecció de les localitats.....	8
3.3. Els verbs seleccionats.....	9
3.4. El qüestionari.....	9
3.5. Organització de les dades empíriques.....	9
4. Caracterització de l'àrea dialectal.....	13
5. Anàlisi de les dades.....	14
5.1. Estudi morfofonològic.....	14
5.2. Estudi generacional per localitats.....	26
5.3. Estudi generacional global.....	41
6. Conclusions.....	44
7. Bibliografia.....	49
Annexos.....	51
Annex 1: Qüestionari.....	50
Annex 2: Mapa.....	56
Annex 3: Taules comparatives globals (respostes de tots els informants).....	57

1. Introducció

1.1. Justificació de l'interès del tema

L'interès per la morfologia—en aquest cas la verbal—, ha enfocat el treball cap a l'anàlisi dels infinitius paroxítons en -er al català central septentrional per comprovar si encara es mantenen vives les obertures sil·làbiques complexes de sibilant o nasal palatal seguides de bategant ([.ʃr], [.sr], [.nr]) tant en el parlar dels joves com en el de la gent gran. Per tant, la realització del treball final de grau, *Els infinitius paroxítons en -er al català central septentrional. Estudi generacional a Cadaqués, Figueres, l'Escala i Roses*, ha estat un apropament a una part¹ de la realitat lingüística de l'Alt Empordà, concretament la dels infinitius paroxítons en -er. I, també, ha suposat enquestar parlants d'una altra subvarietat dialectal diferent de la meua, fet que m'ha proporcionat una visió més objectiva.

1.2. Hipòtesi de partida

La hipòtesi de partida del treball és la tendència a l'estandardització tant del parlar dels joves com el de les localitats més grans (Figueres i Roses), mentre que tant el parlar de la gent gran com el de les localitats més petites (l'Escala i Cadaqués) mantindran les formes típiques de l'empordanès.

1.3. Objectius

L'objectiu general del treball és comprovar l'estat general dels infinitius paroxítons en -er al català central septentrional.

Pel que fa als objectius específics, n'hi ha dos: d'una banda, és l'anàlisi dels infinitius paroxítons en -er al català central septentrional per saber si encara es mantenen vives les obertures sil·làbiques complexes de sibilant o nasal palatal seguides de bategant ([.ʃr], [.sr], [.nr]). En el cas dels radicals amb /m/ (*témer, fúmer...*), comprovar si hi ha vibrantització de la bategant, inserció d'epèntesi consonàntica o altres solucions. I, d'una altra, la comprovació del grau de conservació de les formes dialectals segons la franja d'edat i el tipus de població; dit en altres paraules, quina generació i quina localitat (o localitats) tendeixen cap a l'estàndard, i quines altres cap al manteniment de les formes dialectals de la zona.

¹ Diem una part perquè només s'han enquestat vint-i-quatre informants.

2. Marc de la recerca i bases teòriques

Aquest treball s'insereix dins del marc de la dialectologia i, més concretament, de la morfologia verbal.

En relació amb les bases teòriques, d'una banda, s'ha aplicat la geolingüística per a la recollida i tractament de les dades i, d'una altra, la fonologia generativa per a la interpretació i l'estudi morfofonològic de les dades.

2.1. Geolingüística

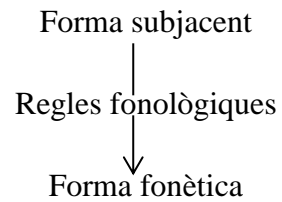
La geografia lingüística o geolingüística és un mètode d'estudi, inserit en el marc de la dialectologia, que s'ocupa de l'estudi dels dialectes en l'eix espacial. Viaplana (1996) explica que els «primers estudis dialectals de naturalesa espacial [...] consistien en una exposició més o menys organitzada de les peculiaritats dialectals d'alguna zona i de les relacions d'aquestes peculiaritats amb la llengua estàndard». Tanmateix, aquests estudis primerencs presentaven una sèries de mancances perquè, en no donar una visió conjunta d'aquests dialectes, «no prenen en consideració [...] ni les relacions que hi havia entre ells, ni les semblances o les diferències que presentaven els uns en relació amb els altres, ni les raons que podien explicar-les» (Viaplana 1996: 55). Posteriorment, van aparèixer els atlas lingüístics per tal de representar en l'espai els canvis o el manteniment dels fenòmens lingüístics (fonètics, morfològics, lèxics, sintàctics, etc.) de les varietats dialectals de cada zona. Georg Wenker malgrat haver estat el pioner en aquest tipus de mapes, s'ha d'atribuir a Jules Gilliéron, autor de l'*Atlas Linguistique de la France (ALF)*, el naixement de la geografia lingüística. Un atlas lingüístic és un conjunt de mapes d'una àrea o zona determinada. Per a l'elaboració d'aquests mapes, primerament, els enquestadors fan qüestionaris sobre diferents aspectes de la llengua (lèxic, morfologia, sintaxi, fonètica, etc.) a un nombre d'informants d'una o diverses zones. Aquestes dades es representen als mapes mitjançant símbols o transcripcions fonètiques a fi de visualitzar els dialectes de cada zona.

2.2. Fonologia generativa tradicional

La fonologia generativa tradicional és el model clàssic derivacional que permet analitzar els fenòmens a diferents nivells: el nivell de la forma bàsica subjacent, el de la forma resultant final i el de les diferents representacions intermèdies existents durant la derivació i que es creen a partir de l'aplicació de regles i/o estratègies de reparació a la forma bàsica.

(Lloret & Viaplana 1997: 95)

Mentre que la fonètica estudia les característiques físiques del so, la fonologia «estudia el sistema que controla la selecció i l'ús dels sons en les llengües del món» (Bonet & Lloret 1998: 13), ja que la combinació dels sons no és aleatòria. A través de l'aplicació de les regles fonològiques es passa de la forma subjacent a la forma fonètica. Per tant, podem resumir tot el que hem dit mitjançant l'esquema següent:

3. Metodologia

3.1. Criteris de selecció dels informants

Hem seleccionat, d'una banda, informants d'entre vint i vint-i-cinc anys i, d'altra, informants de seixanta-cinc anys o més. Els requisits que havien de complir eren que havien de ser autòctons de cada localitat i tenir el català com a llengua materna.

Els informants joves constitueixen el GI i els informants grans el GII. La tria de només dues franges d'edat ha estat amb la finalitat de comparar dues generacions molt allunyades l'una de l'altra. A més, a causa dels límits d'extensió del treball hem cregut convenient no incloure-hi una altra generació (informants adults).

A fi de mantenir l'anonimat dels informants, s'ha optat per identificar els informants mitjançant sigles formades per la inicial de la localitat² i una xifra. Les xifres 1, 2 i 3 identifiquen els tres informants joves de cada localitat; per tant, C1, C2 i C3 són els tres informants del GI de Cadaqués. Les xifres 4, 5 i 6 identifiquen els tres informants grans de cada localitat; per tant, C4, C5 i C6 són els tres informants del GII de Cadaqués. I C1 i R1 són dos informants del GI, però de localitats diferents: el primer de Cadaqués i el segon de Roses. I F5 i E6 són dos informants del GII, però el primer de Figueres i el segon de l'Escala.

3.2. Criteris de selecció de les localitats

Les localitats seleccionades han estat Cadaqués, Figueres, l'Escala i Roses, totes quatre de la comarca de l'Alt Empordà. Les raons de la tria han estat les següents: en primer lloc, perquè surten a la base de dades de *La flexió verbal en els dialectes catalans* d'Alcover (excepte Roses); en segon lloc, perquè totes quatre tenen institut i, en tercer lloc, perquè són localitats properes (veg. annex 2). Es van descartar les localitats de Camallera, Maçanet de Cabrenys i Capmany perquè no tenien institut. Si els estudiants estudien en d'altres poblacions, en poden rebre la influència dialectal. Per tant, si només es prenen en consideració les localitats restants de *LaFV*, teníem, pel que fa al nombre d'habitants, dues localitats petites, Cadaqués i l'Escala, i una de gran (la capital),

² C: Cadaqués, F: Figueres, E: l'Escala, R: Roses.

Figueres. Per tant, es va decidir incorporar-hi Roses³ a fi de tenir dues localitats grans (Figueres i Roses) i dues de petites (Cadaqués i l'Escala).

3.3. Els verbs seleccionats

Els verbs estudiats són els infinitius paroxítons en –er, de la II conjugació. En ésser una conjugació poc productiva, no s'han tingut en compte tots els verbs. S'han exclòs del treball verbs com ara *júnyer*, *nòmer*, *atènyer* o *trémer*. D'aquesta classe només s'han tingut en compte els vint-i-cinc verbs següents: *complànyer*, *constrènyer*, *empènyer*, *estrènyer*, *pertànyer*, *plànyer*, *desaparèixer*, *conèixer*, *créixer*, *merèixer*, *néixer*, *comparèixer*, *parèixer*, *péixer*, *esprémer*, *fúmer*, *prémer*, *témer*, *convèncer*, *tòrcer*, *vèncer*, *córrer*, *socórrer*, *escórrer* i *ocórrer*.

3.4. El qüestionari

Primerament, s'elaborà la llista de verbs i, després, el qüestionari (veg. annex 1), el qual consta de dues parts: en la primera, l'informat havia de trobar la forma de l'infinitiu que se li demanava (emplenar un espai en blanc) i, en la segona, havia de combinar els infinitius amb els enclítics. En aquesta part de l'enquesta l'informat havia de traduir del castellà al català unes oracions perquè els informants grans, possiblement, haurien presentat dificultats en exercicis de pronominalització. Les formes encliticitzades han servit per comprovar si l'informant canviava la forma de l'infinitiu quan el combinava amb un enclític.

Abans d'enquestar els informants de l'Alt Empordà, es realitzaren dues enquestes de prova per tal de comprovar l'eficàcia del qüestionari: una a un jove i una altra a un home gran.

3.5. Organització de les dades empíriques

La recollida de dades es va dur a terme mitjançant un qüestionari (veg. 3.4.). Pel que fa la transcripció, només es van transcriure les formes verbals i els grups clítics demanats. Les dades s'organitzaren mitjançant dos quadres comparatius (veg. annex 3): d'una banda, un quadre global en què es comparen, alhora, les quatre localitats (Cadaqués, Figueres, l'Escala i Roses) i les dues generacions (joves, GI; grans, GII); i, d'una altra,

³També hem cregut convenient incorporar-hi Roses atesa la seva situació geogràfica: d'una banda, és una localitat del Cap de Creus, juntament amb Cadaqués; i, d'una altra, una localitat de la badia de Roses, juntament amb l'Escala. I, a més, és a poc menys de 30 Km de la capital, Figueres.

els quadres parcials, en què es comparen les dues generacions d'una sola localitat. A continuació, el quadre global dels verbs del tipus *convèncer*:

		Cadaqués						Figueres						L'Escala						Roses													
Verbs amb radical /s/		GI			GII			GI			GII			GI			GII			GI			GII										
Forma estàndard	Variants	C1	C2	C3	T	C4	C5	C6	T	F1	F2	F3	T	F4	F5	F6	T	E1	E2	E3	T	E4	E5	E6	T	R1	R2	R3	T	R4	R5	R6	T
Convèncer	[kum.'ben.sə]	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	0	1	1	1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1
	[kum.'ben.sre]	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1+1	0	0	0	0	1	0	1	1+1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	[kum.'ben.sə.re]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	[kum.'ben.se]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Tòrcer	['tor.sə]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	['tor.sə.re]	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	[tur.'sa]	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1+1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1+1+1	0	0	0	0	0	1	0	1
	[tur.'si]	1	1	0	1+1	0	1	1	1+1	1	0	0	1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	0	1	1	1+1	1	1	1	1+1+1	1	0	1	1+1
	[rə.tur.'si]	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	['rom.pɾə]	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vèncer	['ben.sə]	1	1	1	1+1+1	0	0	0	0	0	1	1	1+1	0	1	1	1+1	0	1	1	1+1	1	1	0	1+1	0	1	0	1	0	0	1	1
	['ben.sə.re]	0	1	0	1	0	1	1	1+1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	1+1	1	1	0	1+1
	['ben.sre]	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1+1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	[gwa.'ɲə]	0	0	0	0	1	1	0	1+1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1+1	0	0	0	0	1	1	1	1+1+1

En aquesta taula tenim les respostes que donaren els informants de les quatre localitats. Si observem la taula, veiem que cada localitat està dividida en dos grups, GI (joves) i GII (avis) i, al seu torn, cada grup està dividit en quatre caselles: les tres primeres corresponen als tres informants de cada generació. Per exemple, en el cas de Cadaqués, en el GI trobem les respostes de C1, C2 i C3 i, en el GII, les de C4, C5 i C6. La quarta casella és la del *Total* de respostes que s'han obtingut per a cada variant fonètica del verb i, per tant, ha ajudat a veure quina o quines han estat les respostes majoritàries. Posem per cas el verb *tòrcer*, en què podem observar que la forma predominant ha estat *torcir*, excepte en el GI de Figueres i el GII de l'Escala. A l'esquerra del quadre trobem la informació de morfologia verbal que es va demanar als informants. En la primera columna apareixen tots els verbs (en la seva forma estàndard) elicitats d'aquell grup verbal. Per exemple, en el cas dels verbs del tipus *convèncer*, només se'n van elicitar tres: *convèncer*, *tòrcer* i *vèncer*. I, a la dreta de cada forma estàndard dels verbs, les respectives variants fonètiques. En el cas del verb *vèncer* hem trobat tres variants fonètiques (*vèncer*, *vencèr(e)re* i *vençre*) i una de lèxica (*guanyar*).

Pel que fa a la lectura de la taula, si el número 1 és de color negre (1), vol dir que aquell informant ha donat una resposta única. En canvi, si és de color vermell (1), vol dir que ha donat dues o més respostes. Per exemple, l'informant F1, quan se li va preguntar pel verb *convèncer* només va donar una resposta (*convençre*). En canvi, un altre informant figuerenc, F5, va donar més d'una resposta per al verb *tòrcer* (*tòrcer*, *torçar* i *torcir*). Si la casella és, a més, de color lila, vol dir que l'informant ha canviat de verb quan l'ha hagut de combinar amb un enclíctic. La casella de color verd indica que aquella forma

verbal no és una variant fonètica sinó lèxica (sinònim). Per exemple, E1 va respondre *convènçre* en un context aïllat i *convèncer* en combinació amb un enclític. Si a la casella hi ha el número zero (0), vol dir que l'informant no ha donat com a resposta aquella variant fonètica. Com que en la taula global es recullen totes les variants fonètiques de tots els informants, és per aquesta raó que en la casella de cada informant hi hagi algun zero. Per exemple, R1 té zeros a les caselles de les variants *convènçre*, *convènc(e)re* i *convenc^e* perquè no va donar cap d'aquestes respostes (només *convèncer*).

La lectura dels quadres parcials és la mateixa que l'anterior. L'única diferència entre l'un i l'altre és que en els quadres parcials només apareixen les respostes d'aquella localitat en concret. Fixem-nos en el quadre dels verbs del tipus *convèncer* corresponent a la localitat de Roses:

Verbs amb radical /s/		Roses							
		GI				GII			
Forma estàndard	Variants	R1	R2	R3	T	R4	R5	R6	T
Convèncer	[kum.'bɛn.sə]	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1
	[kum.'bɛn.sɛ]	0	0	0	0	1	0	0	1
Tòrçer	[tur.'sa]	0	0	0	0	0	1	0	1
	[tur.'si]	1	1	1	1+1+1	1	0	1	1+1
Vèncer	['bɛn.sə]	0	1	0	1	0	0	1	1
	['bɛn.sə.rə]	1	0	1	1+1	1	1	0	1+1
	[gwɛ.'ɲa]	0	0	0	0	1	1	1	1+1+1

A diferència del quadre global, en aquest cas només hi ha dues variants fonètiques per a cada verb (en el cas de *vèncer* n'hi ha una de lèxica, també) perquè són exclusivament les respostes dels informants rosincs.

Un cop organitzades les dades i extretes les respostes majoritàries, hem procedit a l'elaboració d'un altre quadre per tal de recollir informació de la marca d'infinitiu, les obertures sil·làbiques ([.sr], [.]r] i [.]r]), les formes proparoxítones i els recursos alternatius de totes les localitats. Seguint amb l'exemple dels verbs del tipus *convèncer*, presentem el quadre dels trets morfofonològics dels infinitius paroxítons en -er de Roses:

Radical	Trets morfofonològics	GI	GII
/s/	Marca d'infinitiu	/r/ <i>vèncere</i>	/r/ <i>vèncere</i>
		/ə/ <i>convèncer</i>	/ə/ <i>convèncer</i>
	Obertura sil·làbica [.sr]	NO	NO
	Formes proparoxítones	<i>vèncere</i>	<i>vèncere</i>
Recurs alternatiu	Canvi de conjugació: <i>tòrcer (II) > torcir (III)</i>	Canvi de conjugació: <i>tòrcer (II) > torcir (III)</i> Substitució lèxica: <i>vèncer: guanyar</i>	

Quant a la *Marca d'infinitiu* s'especifica si és /ə/ i/o /r/ i quins verbs la presenten.

Quant a l'*Obertura sil·làbica*, s'especifica quina és (en aquest cas [.sr] perquè són els verbs del tipus *convèncer*) i s'hi apareix o no. En les *Formes proparoxítones* també es demana si n'hi ha o no i, en cas afirmatiu, en quins verbs (*vènc(e)re*, en aquest cas). I, finalment, en el *Recurs alternatiu* s'especifica si es tracta de canvi de conjugació, de substitució lèxica o de tots dos recursos.

L'anàlisi de cada localitat ha permès obtenir una visió generacional global, és a dir, observar les semblances i diferències entre els joves i els avis, independentment de la localitat. De manera que, després de l'estudi generacional per localitats es va realitzar l'estudi generacional global.

4. Caracterització de l'àrea dialectal

Tal com s'ha dit anteriorment, Cadaqués, Figueres, l'Escala i Roses pertanyen a la comarca de l'Alt Empordà (Girona), a la zona nord-oriental de Catalunya. Figueres n'és la capital.

Aquesta àrea s'emmarca dins el català central, però comparteix trets alguns amb el rossellonès pel fet d'ésser una zona de transició (el pas del català central al septentrional). Per aquesta raó, Veny (1978) l'anomena català septentrional de transició, tot i que nosaltres ens hi hem referit com a català central septentrional.

D'acord amb l'objectiu del treball, d'aquesta varietat dialectal només hem destacat alguns trets característics de la morfologia verbal. Primerament, en aquesta àrea s'admeten com a obertures sil·làbiques seqüències de sibilant o nasal palatal seguides de bategant, com ara [.sr], [.ʃr] i [ɲr]. En segon lloc, també és freqüent la inserció d'una epèntesi consonàntica [b] entre el radical i el morf d'infinitiu (a més de la vocal epentètica final), de manera que en català central septentrional podem trobar *tembre* i *fumbre* en lloc de *témer* i *fúmer*. En tercer lloc, en els casos en què el radical verbal acaba en nasal bilabial /m/, pot produir-se una vibrantització de la bategant (morf d'infinitiu) per tal de reparar l'estructura, a priori, problemàtica fonèticament: [ˈtɛm.rə], realització fonètica provinent de la forma fonològica /ˈtɛm+r/. I, finalment, també hi ha casos en què alguns verbs de la II conjugació han passat a la III, com ara *córrer*>*corrir*.

5. Anàlisi de les dades

5.1. Estudi morfofonològic

En aquest capítol s'han recollit totes les variants fonètiques dels vint-i-cinc verbs que es van demanar durant el període d'enquestació a fi d'analitzar-ne la variació morfològica i fonològica. Aquesta variació morfofonològica és fruit de les diferents solucions a les quals van recórrer els informants per tal d'evitar contactes problemàtics entre el radical verbal i la marca d'infinitiu /r/.

Els vint-i-cinc verbs estudiats pertanyen a la II conjugació. L'origen d'aquesta classe verbal el trobem en els verbs de la tercera conjugació llatina en *-ĒRE* i en els verbs de la segona conjugació llatina en *-ĒRE*, assimilats també a *-ĒRE* en català, com ara *tòrcer* < *TORCĒRE < TORQUĒRE. En aquesta classe és on podem trobar més variació dialectal perquè els problemes de contacte consonàntic que origina l'elisió de la vocal Ē medial original no es resolen de la mateixa manera en tots els dialectes. A continuació, presentem els diferents resultats que van donar els informants. Estan classificats d'acord amb el tipus de solució morfofonològica i, dins de cada solució trobem, d'una banda, que els verbs estan classificats d'acord amb la consonant final del radical i, d'una altra, la representació fonètica i fonològica de cada forma verbal.

a) Solució I: Arrel + /ə/ (cf. Mascaró 1985 i Viaplana 1986)

Verbs amb radical /ɲ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
complànyer	[kum.'pla.ɲə]	/kum'plajə+ə/
	[kum.'plɛ.ɲə] ⁴	/kum'plɛjə+ə/
estrènyer	[əs.'trɛ.ɲə]	/s'trɛjə+ə/ ⁵
empènyer	[əm.'pɛ.ɲə]	/əm'pɛjə+ə/
pertànyer	[pər.'ta.ɲə]	/pər'tajə+ə/
	*[pər.tə.'nɛ.ɲə] ⁶	/pərtə'nɛjə+ə/
	[pər.'tɛ.ɲə]	/pər'tɛjə+ə/
plànyer	['pla.ɲə]	/'plajə+ə/
	['plɛ.ɲə]	/'plɛjə+ə/
constrènyer	[kuns.'trɛ.ɲə]	/kuns'trɛjə+ə/

⁴ La vocal anterior *a* dels verbs de les caselles de color blau ha esdevingut *ɛ*. Una explicació podria ser la palatalització provocada pel contacte amb la nasal palatal.

⁵ Seguint Lloret (2002a: 226), en posició inicial s'insereix [ə] davant *s* seguida de consonant per tal de formar una obertura inicial acceptable en català. Per això, no l'hem transcrita fonològicament.

⁶ Castellanisme segons Paloma i Rico (2008).

Verbs amb radical /ʃ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
desaparèixer	[də.zə.pə.'rɛ.ʃə]	/dəzəpə'rɛʃ+ə/
conèixer	[ku.'nɛ.ʃə]	/ku'nɛʃ+ə/
créixer	['krɛ.ʃə]	/'krɛʃ+ə/
merèixer	[mə.'rɛ.ʃə]	/mə'rɛʃ+ə/
néixer	['ne.ʃə]	/'neʃ+ə/
comparèixer	[kum.pə.'rɛ.ʃə]	/kumpə'rɛʃ+ə/
parèixer	[pə.'rɛ.ʃə]	/pə'rɛʃ+ə/
péixer	['pe.ʃə]	/'peʃ+ə/

Verbs amb radical /m/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
esprèmer	[əs.'pre.mə]	/s'prem+ə/
fúmer	['fu.mə]	/'fum+ə/
prèmer	['pre.mə]	/'prem+ə/
témer	['te.mə]	/'tem+ə/

Verbs amb radical /s/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
convèncer	[kum.'bɛn.sə]	/kum'bɛns+ə/
tòrcer	['tɔr.sə]	/'tɔrs+ə/
vèncer	['bɛn.sə]	/'bɛns+ə/

Verbs amb radical /r/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
córrer	['ko.rə]	/'korr+ə/
socórrer	[su.'ko.rə]	/su'korr+ə/
escórrer	[əs.'ko.rə]	/s'korr+ə/
ocórrer	[u.'ko.rə]	/u'korr+ə/

Les variants fonètiques anteriors es corresponen amb les formes de la varietat estàndard. Aquests infinitius presenten una *r* final etimològica, però fonèticament desapareix en tots els contextos: tant en un context aïllat ([ku.'nɛ.ʃə]) com en combinació amb un enclític ([ku.'nɛ.ʃət]). Per tant, hem considerat la vocal neutra /ə/ com a marca d'infinitiu perquè, d'acord amb Mascaró (1985), si no hi ha *r*, no hi ha el context adequat per inserir-hi *ə* (la vocal epentètica s'inseriria entre l'arrel verbal i el morf d'infinitiu a fi de reparar el contacte consonàntic). A més, l'absència de *r* en la forma superficial fa difícil d'explicar-ne l'existència i el procés d'elisió en

qualsevol context. D'aquesta manera, l'estructura morfofonològica dels infinitius paroxítons seria la següent:

/ARREL/+/INF-ə/: /ku'nɛʃ/+/ə/

b) Solució II: .Crə

Verbs amb radical /ɲ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
estrènyer	[əs.'trɛ.ɲrə]	/s'trɛɲ+r/
plànyer	['plɑ.ɲrə]	/'plɑɲ+r/
constrènyer	[kuns.'trɛ.ɲrə]	/kuns'trɛɲ+r/

Verbs amb radical /ʃ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
desaparèixer	[də.zə.pə.'rɛ.ʃrə]	/dəzəpə'rɛʃ+r/
conèixer	[ku.'nɛ.ʃrə]	/ku'nɛʃ+r/
créixer	['kre.ʃrə]	/'kreʃ+r/
merèixer	[mə.'rɛ.ʃrə]	/mə'rɛʃ+r/
néixer	['nɛ.ʃrə]	/'nɛʃ+r/
comparèixer	[kum.pə.'rɛ.ʃrə]	/kumpə'rɛʃ+r/
parèixer	[pə.'rɛ.ʃrə]	/pə'rɛʃ+r/
péixer	['pe.ʃrə]	/'peʃ+r/

Verbs amb radical /s/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
convèncer	[kum.'bɛn.srə]	/kum'bɛns+r/
vèncer	['bɛn.srə]	/'bɛns+r/

Aquestes formes verbals es corresponen amb les formes pròpies del català central septentrional perquè presenten els grups consonàntics [ʃr], [ɲr] i [sr]: *neixre*, *planyre* i *vençre*, per exemple. Aquesta solució s'allunya de la resta de dialectes perquè en aquesta varietat dialectal s'admeten fonèticament com a obertures complexes seqüències de sibilant o nasal palatal seguides de bategant, per tant, són sil·labificables els grups consonàntics originats a partir de l'elisió de la vocal Ę medial dels verbs llatins en – ĘRE: VINCERE > *vençre* ['bɛn.srə], NASCERE > *neixre* ['nɛ.ʃrə] o PLANGERE > *planyre* ['plɑ.ɲrə]. S'ha de tenir present que

aquestes obertures respecten l'escala de sonicitat⁷ intrasil·làbica perquè les seqüències fricativa<líquida<vocal i nasal<líquida<vocal són decreixents⁸ en sonicitat respecte del nucli (la vocal). A diferència dels infinitius de la Solució I, aquests altres tenen com a morf d'infinitiu /r/, i la vocal epentètica no s'insereix entre el radical i el morf d'infinitiu sinó al final. De manera que l'estructura morfofonològica d'aquests infinitius és la següent:

/ARREL/+/INF-r/: /ku'nɛs]/+/r/+[ə].

c) **Solució III: .C(ə)rə**

Verbs amb radical /ɲ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
estrènyer	[əs.'trɛ.ɲə.rə]	/s'trɛɲ+r/
empènyer	[əm.'pɛ.ɲə.rə]	/əm'pɛɲ+r/
pertànyer	[pər.'ta.ɲə.rə]	/pər'taɲ+r/
	[pər.tə.'nɛ.ʃə.rə] ⁹	/pərtə'nɛʃ+r/
plànyer	['pla.ɲə.rə]	/'plaj+r/
	[ə.'pla.ɲə.rə]	/'plaj+r/

Verbs amb radical /ʃ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
desaparèixer	[də.zə.pə.'rɛ.ʃə.rə]	/dəzəpə'rɛʃ+r/
conèixer	[ku.'nɛ.ʃə.rə]	/ku'nɛʃ+r/
créixer	['kre.ʃə.rə]	/'krɛʃ+r/
merèixer	[mə.'rɛ.ʃə.rə]	/mə'rɛʃ+r/
néixer	['ne.ʃə.rə]	/'nɛʃ+r/
comparèixer	[kum.pə.'rɛ.ʃə.rə]	/kumpə'rɛʃ+r/
parèixer	[pə.'rɛ.ʃə.rə]	/pə'rɛʃ+r/

Verbs amb radical /m/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
témer	['te.mə.rə] ¹⁰	/'tem+r/

⁷ «L'escala de sonicitat que s'accepta universalment és la següent (l'ordenem presentant primer els segments que tenen més sonicitat —les vocals— i en darrer lloc, els que en tenen menys —les oclusives—): vocals>semivocals>líquides>nasals>fricatives>oclusives» (Lloret 2002b:349).

⁸ La bategant (líquida) té més sonicitat que les nasals i que les fricatives però en té menys que les vocals.

⁹ Aquesta forma verbal és la forma proparoxítona del castellanisme *pertanèixer*.

¹⁰ No hem trobat casos de vibrantització de /r/ perquè la inserció de la vocal epentètica l'ha evitada (Bonet & Lloret 1998:93).

Verbs amb radical /s/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
convèncer	[kum.'bɛn.sə.rə]	/kum'bɛns+r/
vèncer	['bɛn.sə.rə]	/'bɛns+r/
tòrcer	['tɔr.sə.rə]	/'tɔrs+r/

Mascaró (1985) considera errònies les transcripcions¹¹ amb [ə] inserida entre el radical i el morf d'infinitiu. Per aquesta raó hem transcrit entre parèntesis aquesta vocal perquè, en no haver-ne pogut tractar adequadament la realització, no hem pogut constatar, de manera precisa, si els informants la realitzaven. Tanmateix, Recasens (1993) en fer constar l'ús freqüent d'aquestes realitzacions proparoxítones (és a dir, amb aquesta [ə] inserida), tracta aquesta vocal com una epèntesi ocasional, que pot aparèixer o no. En el cas de l'informant C6 (GII), per exemple, trobem l'oscil·lació entre [ku.'nɛ.ʃrə] i [ku.'nɛ.ʃə.rə].

Per tant, d'acord amb Lloret i Viaplana (1996), aquestes solucions les hem considerades realitzacions fonètiques derivables de les anteriors, és a dir, [ku.'nɛ.ʃə.rə] derivaria de [ku.'nɛ.ʃrə] i, totes dues, vindrien de la mateixa forma fonològica: /ku'nɛʃ+r/.

d) Solució IV: epèntesi consonàntica: .C[b]rə i .C[d]rə

Verbs amb radical /m/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
esprèmer	[əs.'pɾem.brə]	/s'pɾem+r/
fúmer	['fum.brə]	/'fum+r/
	['fom.brə]	/'fom+r/
prèmer	['pɾem.brə]	/'pɾem+r/
témer	['tem.brə]	/'tem+r/

Verbs amb radical /ɲ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
empènyer	[əm.'pɛɲ.drə]	/əm'pɛɲ+r/
plànyer	['plajɲ.drə]	/'plajɲ+r/

¹¹ En les transcripcions tradicionals interposen [ə] sistemàticament (cf. Alcover & Moll 1929, Coromines 1980-1991, Veny 1982).

En aquests casos, s'ha resolt el contacte consonàntic problemàtic inserint segments epentètics: d'una banda, una epèntesi consonàntica entre el radical verbal i la marca d'infinitiu (per tant, epèntesi medial), i, d'una altra, una epèntesi vocàlica al final. En el cas dels verbs del tipus *témer*, tenim l'oclusiva bilabial [b] com a epèntesi consonàntica i, en el cas dels verbs del tipus *plànyer*, l'oclusiva dental [d]. Aquesta tria d'una epèntesi diferent per a cada tipus de verb s'explica per factors articulatoris i perceptius (veg. Recasens 1991: § 5.3.9.1). Per exemple, en el cas dels verbs del tipus *témer*, la inserció de [b] s'explica per la coincidència del punt d'articulació amb la nasal bilabial /m/ del radical. I, en el cas dels verbs del tipus *plànyer*, la inserció de [d] s'explica, d'una banda, per l'aproximació dels punts d'articulació de la dental i la palatal i, d'una altra, per la coincidència en el lloc de contacte (cornisa alveolar) de la dental i la bategant. D'aquesta manera, l'estructura morfofonològica d'aquests infinitius és la següent:

/ARREL+/INF-r/: /^htem/+[b]+r/+[ə], /pláɲ/+[d]+r/+[ə]

e) **Solució V:** canvi de conjugació (Lloret 2002b)

Verbs amb radical /ɲ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
estrènyer	[əs.trə.'ɲi]	/s'trɛɲ+ ^h i+r/
	[əs.trə.'ɲa]	/s'trɛɲ+ ^h a+r/
empènyer	[əm.pə.'ɲi]	/əm'pɛɲ+ ^h i+r/
	[əm.pə.'ɲa]	/əm'pɛɲ+ ^h a+r/
pertànyer	[pər.tə.'ɲi]	/pər'taɲ+ ^h i+r/
plànyer	[plə.'ɲa]	/'plɔɲ+ ^h a+r/
	[plə.'ɲi]	/'plɔɲ+ ^h i+r/
	[ə.plə.'ɲi]	[ə]+/'plɔɲ+ ^h i+r/
	[ə.plə.'ɲa]	[ə]+/'plɔɲ+ ^h a+r/

Verbs amb radical /ʃ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
comparèixer	[kum.pə.'ri]	/kumpər+ ^h i+r/

Verbs amb radical /m/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
esprémer	[əs.pri.'mi]	/sprim+'i+r/
	[əks.pri.'mi]	/sprim+'i+r/
témer	[tə.'mi]	/'tem+'i+r/

Verbs amb radical /s/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
tòrcer	[tur.'si]	/'tɔrs+'i+r/
	[tur.'sa]	/'tɔrs+'a+r/
	[rə.tur.'si]	/rə+'tɔrs+'i+r/

Verbs amb radical /r/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
córrer	[ku.'ri]	/'korr+'i+r/
socórrer	[su.ku.'ri]	/su'korr+'i+r/
escórrer	[əs.ku.'ri]	/s'korr+'i+r/
	[əs.ku.'ra]	/s'korr+'a+r/
ocórrer	[u.ku.'ri]	/u'korr+'i+r/

El canvi de conjugació és un recurs de tipus morfològic al qual recorren freqüentment els informants, especialment els joves. Hem pogut observar que el canvi de conjugació predominant és de la segona (-er) a la tercera (-ir). Hi ha pocs casos de canvis a la primera conjugació (-ar). Possiblement el predomini de la tercera conjugació podria explicar-se per la influència del rossellonès (Veny 1978 i Adam 2006), però creiem, i seguint Lloret (2002b), que el desencadenant del canvi morfològic és el grup consonàntic problemàtic resultant de l'evolució normal dels verbs llatins en -ĒRE. Posem per cas els verbs *tòrcer* i *socórrer*, els quals haurien canviat de conjugació a fi de reparar el resultat fònic que s'hauria originat a partir de l'elisió de la vocal -Ē medial dels verbs *TORCERE i SUCURRERE: *torç+re i *succurr+re, respectivament. Més encara, en el cas dels verbs del tipus *córrer*, aquesta seqüència fònica no es pot reparar de cap altra manera si no és amb el canvi de conjugació, ja que «no és admissible la creació d'una obertura complexa (*co.rr+re), ni reparar la seqüència enfortint la bategant (*co.rr+[r]e), ni reparar-la afegint una epèntesi [d] entre la vibrant rr (derivada de RR) i la bategant r següent (*corr+dre, a partir d'un hipotètic *CURR'RE); tampoc en aquest dialecte no

s'opta per anar en contra de la “lleï” i mantenir la vocal medial» (Lloret 2002b: 350-351). Per tant, concloem que el canvi de conjugació s'explicaria com una altra estratègia per reparar un problema fònic, i el pas concret cap a la primera conjugació s'explicaria perquè és la menys marcada. En el cas del pas de la segona conjugació cap a la tercera, tant el català central septentrional com el català septentrional recorren a aquesta solució. En el septentrional, verbs com ara *conèixer*, *merèixer*, *plànyer* han passat a la IIIb, i *espremir*, *torcir* i *peixir* a la IIIa (Gómez 2011: 215).

Per als casos de canvi de conjugació en els verbs del tipus *plànyer* i *témer*, malgrat que el contacte consonàntic problemàtic es podria resoldre amb la inserció d'una epèntesi consonàntica ([d] per als verbs del tipus *plànyer* i [b] per als verbs del tipus *témer*), els informants opten abans per a la solució morfològica. En el cas dels verbs del tipus *plànyer*, en ésser verbs poc habituals, possiblement els parlants tendeixen al canvi de conjugació perquè, si no coneixen el verb, és una solució més pràctica que no pas la inserció d'una consonant epentètica. En el cas dels verbs del tipus *témer*, en ésser el verb *espremer* l'únic cas afectat pel canvi de conjugació (el canvi de *témer* a *temir* només es va trobar una vegada), no descartem una influència possible del castellà, que té *exprimir*, tot i que, anteriorment, hem que en rossellonès tenen *espremir*.

f) **Solució VI:** substitució lèxica (Lloret 2002b)

Verbs amb radical /ɲ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
estrènyer	[ə.prə.'ta]	/ə'pret+'a+r/
empènyer	[əm.pu.'tʃ̃a]	/əm'put]+'a+r/
	*[əm.pun.'tʃ̃a]	/əm'punt]+'a+r/
	[ə.prə.'ta]	/ə'pret+'a+r/
	[əs.pən.'ta]	/s'pant+'a+r/
	[əm.pən.'ta]	/əm'pent+'a+r/

Verbs amb radical /ʃ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
merèixer	[gwə.'ɲa]	/'gwaɲ+'a+r/
	['rɛ.brə]	/'rɛb+r/
	[tə.'ni]	/'ten+'i+r/

Verbs amb radical /m/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
esprémer	[əs.'ko.rə]	/s'korr+ə/
	[əs.'trɛ.ɲə]	/s'trɛɲ+ə/
fúmer	[^l fo.trə]	/'fot+r/
	[du.'na]	/'don+'a+r/
prémer	[pi.'tʃ̃a]	/'pidʒ+'a+r/
	[ə.prə.'ta]	/ə'pret+'a+r/
témer	[pə.'ti]	/pət+'i+r/
	Tenir por	

Verbs amb radical /s/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
tòrcer	[^l rom.prə]	/'romp+r/
vèncer	[gwə.'ɲa]	/'gwaɲ+'a+r/

Verbs amb radical /r/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
socórrer	[ə.ʒu.'ðə]	/ə'ʒud+'a+r/
escórrer	[əs.'trɛ.ɲə]	/s'trɛɲ+ə/
	[əs.'prem.brə]	/s'prem+r/
ocórrer	[pə.'sa]	/'pas+'a+r/

Lloret (2002b: 351) explica que la substitució lèxica és un recurs extrem perquè, en lloc de reparar l'estructura sil·làbica del verb, s'opta pel canvi d'una forma lèxica per una altra amb significat idèntic o similar. La gent gran és qui tendeix a recórrer a aquest recurs. Per exemple, els informants del GII de Roses van substituir el verb *empènyer* per *apretar*. I, la majoria d'informants del GII (de totes les localitats), van substituir el verb *témer* per l'expressió *tenir por* i els verbs *vèncer* i *ocórrer* per *guanyar* i *passar*, respectivament.

g) Solució VIII: Desplaçament accentual

Verbs amb radical /ʃ/		
Forma estàndard	Forma fonètica: V+Clíctic	Canvi timbre vocàlic
desaparèixer	[də.zə.pə.rə.'ʃɛr.li]	ə>é
créixer	[krə.'ʃɛr.li]	ə>é
merèixer	[mə.rə.'ʃɛr.lu]	ə>é

Quan s'adjunta un clíctic pronominal al darrere d'un verb paroxíton es forma un mot esdrúixol amb la penúltima síl·laba travada. Aquesta forma resultant transgredeix el patró sil·làbico-accentual del català. A fi de reparar aquesta estructura, els parlants recorren a una altra estratègia: desplacen l'accent a la darrera síl·laba del verb. Cal recordar que el balear desplaça l'accent a la darrera síl·laba de la forma encliticitzada, de manera que es manté la [r] de l'infinitiu i la forma resultant no transgredeix l'estructura sil·làbico-accentual: *conei*[jə'r'tə] (Lloret & Viaplana 1996).

També hem trobat un cas en què, en un context aïllat, s'ha desplaçat l'accent del radical a la desinència verbal, és a dir, ha passat d'èsser un verb rizotònic a ser-ne un d'arizotònic:

Verbs amb radical /m/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
témer	[tə.'me]	/'tem+'e+r/

En aquest cas, la forma *temér* pertanyeria al mateix grup que els verbs oxítons en *-er*: *saber, voler, caber, haver, etc.*

Finalment, de la localitat de Roses n'hem volgut deixar constància d'un tret relacionat amb el vocalisme, trobat entre el parlar dels homes¹² del GII: la realització de la vocal neutra com una *e* relaxada [e̞] en posició final absoluta de mot. A diferència de Bech (1980), Lloret (1993) explica que aquesta peculiaritat general no es pot atribuir a l'arribada de població immigrant de l'àrea occidental per tres raons principals: en primer lloc, perquè els rosincs realitzen [e̞] tant si aquesta vocal prové d'una E (*par*[e̞]) com d'una A (*cas*[e̞]) llatines, mentre que la població occidental només la realitza en cas de de venir d'una E llatina (*par*[e̞] però *cas*[a]). En segon lloc, aquesta realització vocàlica també és freqüent entre els pescadors de l'Escala i, en aquest cas, no va haver-hi una presència tan elevada d'immigrants occidentals. I, en darrer lloc, la majoria de rosincs consideren aquesta realització com un tret distintiu dels pescadors, com una autoafirmació de la seva classe social.

¹² Els homes de més de 65 anys que es van enquestar a Roses són del Casal del Pescador, ubicat al carrer de la Riera Ginjolers.

Malgrat que aquesta característica pertanyi al vocalisme, n'hem pres dues consideracions que afecten la morfologia verbal d'unes formes resultants determinades. Primerament, hem trobat aquesta realització en les formes estàndards d'alguns verbs:

Verbs amb radical /ɲ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
estrènyer	[əs.'trɛ.ɲ ^e]	/s'trɛɲ+ə/
empènyer	[əm.'pɛ.ɲ ^e]	/əm'pɛɲ+ə/
constrènyer	[kuns.'trɛ.ɲ ^e]	/kuns'trɛɲ+ə/

Verbs amb radical /ʃ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
créixer	['kre.ʃ ^e]	/'kreʃ+ə/

Verbs amb radical /s/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
convèncer	[kum.'bɛn.s ^e]	/kum'bɛns+ə/

Verbs amb radical /r/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
córrer	['ko.r ^e]	/'korr+ə/
socórrer	[su.'ko.r ^e]	/su'korr+ə/
escórrer	[əs.'ko.r ^e]	/s'korr+ə/

Si tenim [kum.'bɛn.s^e] en lloc de [kum.'bɛn.sə], podríem considerar que, per aquests informants, el morf d'infinitiu és /^e/ i no /ə/. Però, en un altre context, concretament en la combinació dels verbs amb un enclíctic, aquesta [^e] no apareix o, millor dit, en no trobar-se en posició final de mot, la vocal neutra no esdevé [^e]: [kum.'bɛn.s^e] però [kum.'bɛn.sə]. De manera que, si [^e] només apareix en posició final de mot, podem establir que en aquest context actua la regla fonològica següent: $\emptyset \rightarrow \text{ }^{\circ} / _ \# \#$ i, per tant, el morf d'infinitiu és /ə/ tant en les formes [kum.'bɛn.s^e] com [kum.'bɛn.sə].

En segon lloc, aquesta realització vocàlica també l'hem trobada en les formes proparoxítones i en el mateix context que l'anterior: només en posició final absoluta de mot, ja que tenim [ku.'nɛ.ʃə.r^e] però [ku.'nɛ.ʃə.rət]. En aquest cas, però, la *e* relaxada

no és la realització fonètica del morf d'infinitiu /ə/, sinó que és epentètica, com la vocal neutra final de [ku.'nɛ.ʃə.rə].

Verbs amb radical /ɲ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
plànyer	[ə'plɑ.ɲər ^ə]	/'plɑɲ+r/
	['plɑ.ɲər ^ə]	/'plɑɲ+r/

Verbs amb radical /ʃ/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
desaparèixer	[də.zə.pə.'rɛ.ʃə.r ^ə]	/dəzəpə'rɛʃ+r/
conèixer	[ku.'nɛ.ʃə.r ^ə]	/ku'nɛʃ+r/
créixer	['kre.ʃə.r ^ə]	/'kreʃ+r/
merèixer	[mə.'rɛ.ʃə.r ^ə]	/mə'rɛʃ+r/
	[mə.'rɛj.ʃə.r ^ə]	/mə'rɛʃ+r/
néixer	['ne.ʃə.r ^ə]	/'neʃ+r/
	['nej.ʃə.r ^ə]	/'neʃ+r/
comparèixer	[kum.pə.'rɛ.ʃə.r ^ə]	/kumpə'rɛʃ+r/

Finalment, en el cas de [əs.'prɛm.br^ə] aquesta [ə] també seria epentètica, com la vocal neutra de [əs.'prɛm.brə] perquè tant una forma com l'altra provenen de la forma fonològica /s'prɛm+r/. Així doncs, aquesta *e* relaxada sempre és fonètica.

Verbs amb radical /m/		
Forma estàndard	Forma fonètica	Forma fonològica
esprémer	[əs.'prɛm.br ^ə]	/s'prɛm+r/

En resum, les respostes obtingudes a partir de les enquestes donen compte, d'una banda, de la poca productivitat de la segona conjugació i, d'una altra, de la baixa freqüència d'ús d'alguns verbs d'aquesta classe, com ara *complànyer*, *socórrer*, *ocórrer* o *merèixer*. Fins i tot hem pogut constatar el desconeixement d'alguns verbs, com ara *constrènyer*, *parèixer*, *constrènyer* o *péixer*. Per tant, a través d'aquest estudi morfofonològic hem arribat a la mateixa conclusió a què va arribar Lloret (2002b):

En resum, les situacions conflictives afavoreixen la variació, que es fa patent pels diferents mecanismes de reparació a què la llengua recorre.

(Lloret 2002b: 352)

5.2. Estudi generacional per localitats

En l'estudi generacional per localitats hem comparat el GI i el GII de cada localitat enquestada a fi de trobar els elements comuns i divergents que presenten ambdues generacions. Tenint en compte que l'objectiu del treball és comprovar si encara es conserven les obertures sil·làbiques complexes de sibilant o nasal seguides de bategant i, al seu torn, identificar la marca d'infinitiu dels verbs paroxítons en l'empordanès; no s'han tingut en compte les respostes inventades¹³, com ara **pertrànyer* o **pertrènyer* per *pertànyer*, i **emprènyer* per *empènyer* perquè, d'una banda, són casos particulars i, d'altra, perquè no només l'anàlisi d'aquestes formes hauria desviat l'estudi de l'objectiu principal sinó que l'extensió del treball tampoc permetia fer-ne una descripció detallada.

A continuació, presentem i descrivim les dades de cada localitat, obtingudes de les taules comparatives (veg. Annex 3). Amb la intenció de facilitar-ne la comparació, hem buscat, d'una banda, en quins verbs hi havia variació entre ambdues generacions i, d'altra, de quin tipus era aquesta variació.

D'ara endavant, els verbs el radical dels quals acaba en nasal palatal /ɲ/ s'anomenaran verbs del tipus *plànyer*; els verbs el radical dels quals acaba en nasal bilabial /m/, verbs del tipus *témer*; els verbs el radical dels quals acaba en fricativa prepalatal /ʃ/, verbs del tipus *conèixer*; els verbs el radical dels quals acaba en fricativa alveolar /s/, verbs del tipus *convèncer*; i, finalment, els verbs el radical dels quals acaba en bategant /r/, verbs del tipus *córrer*. A continuació, presentem la classificació dels verbs estudiats:

- Verbs del tipus *plànyer*: *complànyer*, *constrènyer*, *empènyer*, *estrènyer*, *pertànyer* i *plànyer*.
- Verbs del tipus *témer*: *esprémer*, *témer*, *fúmer* i *prémer*.
- Verbs dels tipus *conèixer*: *desaparèixer*, *conèixer*, *créixer*, *merèixer*, *néixer*, *comparèixer*, *parèixer* i *péixer*.
- Verbs del tipus *convèncer*: *convèncer*, *tòrcer*, *vèncer*.
- Verbs del tipus *córrer*: *córrer*, *socórrer*, *escórrer* i *ocórrer*.

¹³ Aquestes formes inventades donen compte del desconeixement d'aquests infinitius a causa del baix ús que se'n fa.

Roses

Pel que fa a la localitat de Roses, hem observat que el primer tret dialectal diferencial i destacable no fa referència a la morfologia verbal sinó al vocalisme. Dos dels tres informants¹⁴ del GII, R4 i R5, pronuncien la vocal neutra en posició final com una *e* relaxada.

Quant a la morfologia verbal, els principals verbs que presenten variació d'una generació a una altra són els verbs palatals, del tipus *plànyer* i *conèixer*, d'una banda, i *témer*, d'una altra. Més encara, els verbs del tipus *plànyer* i *conèixer*, no es comporten de la mateixa manera.

Pel que fa al grup de verbs del tipus *plànyer*, en el GI predominen les formes estàndards i, per tant, la vocal neutra /ə/ com a marca d'infinitiu: *complànyer*, *constrènyer*, *empènyer*, *estrènyer*, *pertànyer* i *plànyer*. Només una informant, R3, va recórrer al canvi de conjugació en dues ocasions: *pertànyer* (II) > *pertanyir* (III); *empènyer* (II) > *empenyar* (I). En el GII hi ha una oscil·lació de formes, i no només respecte al GI sinó als mateixos informants del grup. Per això, a l'hora d'analitzar els resultats, fóra bo tenir present que dos dels informants del GII, R4 i R5, són homes, mentre que R6 és una dona, les respostes de la qual divergeixen, en la majoria de casos, de les dels homes. A diferència del GI, en el GII no hi ha un predomini clar d'un sol tipus de recurs. Depenent del verb, o bé s'opta per una variant lèxica o bé pel canvi de conjugació. Tenint en compte, doncs, aquest ampli ventall de respostes, hem decidit exposar, en primer lloc, les particularitats del GII i, a continuació, les principals divergències respecte a la franja d'edat més jove.

D'entrada, no hem tingut en compte, d'una banda, els verbs *complànyer*¹⁵ i *constrènyer* perquè són de poc ús entre la gent gran i, d'una altra, el verb *pertànyer* perquè dos dels tres informants van donar respostes inventades. Per tant, només hem pres en consideració els verbs *empènyer*, *estrènyer* i *plànyer*. La marca d'infinitiu només es pot deduir dels dos primers verbs, *empènyer* i *estrènyer*, que, fonològicament, és la vocal neutra /ə/, però depenent del sexe de l'informant, la realització fonètica serà [ə] (dona)

¹⁴ Cal tenir present que aquests informants pertanyen al Casal del Pescador de Roses i, per tant, havien estat pescadors. Lloret (1993) explica que «la majoria de rosincs consideren la realització de –[ə] com un tret d'autoafirmació de la classe social a què pertanyen, la dels pescadors, [...]».

¹⁵ Només R5 va respondre [ə'pləŋ(ə)rə].

o [e] (home). Els homes hi apliquen la regla fonològica $\theta \rightarrow e / _ \# \#$ (veg.5.1.). Els verbs *empènyer* i *estrènyer*, però, també conviuen amb d'altres variants lèxiques: *empentar* només per a *empènyer*, i *apretar* tant per a *empènyer* com per a *estrènyer*. Quant al verb *plànyer*, fóra bo tenir en compte que a la zona de l'Empordà és habitual l'expressió *jo te planyo* perquè, si es tenen en compte les respostes donades¹⁶, tres d'aquestes presenten una epèntesi inicial: *(a)plànyere* (R5), **(a)planyar* (R4 i R6) i **(a)planyir* (R4). Aquesta epèntesi podria ésser una falsa segmentació de la vocal neutra del pronom feble *te* de l'expressió *jo te planyo*. A més de l'observació de l'epèntesi inicial, **aplanyar* —que fou la resposta majoritària— i **aplanyir* han patit un canvi de conjugació (de la segona a la primera i a la tercera, respectivament). L'estratègia del canvi de conjugació podria afirmar que els informants saben quin és el significat del verb, però no la forma de l'infinitiu perquè només s'usen algunes formes en expressions o frases fetes, com ara *jo te planyo*.

La formació acadèmica permet als joves de tenir un coneixement de la morfologia verbal del català i, a partir d'una forma verbal conjugada, trobar-ne l'infinitiu. Per aquesta raó, en el GI predomina la vocal neutra com a marca d'infinitiu en tots els verbs, mentre que en el GII, tot i respondre *empènyer* i *estrènyer*, opten, preferentment, per d'altres sinònims; i, en el cas de *plànyer*, pel canvi de conjugació.

Pel que fa a l'altre grup de verbs palatals, és a dir, els del tipus *conèixer*, no presenta tanta varietat de formes com en el grup anterior i, a diferència també dels verbs del tipus *plànyer*, en aquest cas hem pogut observar clarament que, mentre que en el GI torna a predominar la vocal neutra /ə/ com a marca d'infinitiu, en el GII predominen les formes proparoxítones i, per tant, la bategant com a marca d'infinitiu, llevat de R6¹⁷: *desaparèix(e)re*, *conèix(e)re*, *créix(e)re*, *merèix(e)re*, *néix(e)re*, *comparèix(e)re*. Cal destacar, com a cas únic, que R2 (GI) va respondre algunes formes verbals amb l'obertura sil·làbica [ɹ]: *coneixre*, *creixre*, *neixre* i *compareixre*. En les formes encliticitzades, però, va canviar les formes verbals anteriors per *conèixer*, *créixer*, *néixer* i *comparèixer*; dit en altres paraules, si en un context aïllat la marca d'infinitiu dels verbs paroxítons és /r/, en combinació amb un enclíctic passa a ser /ə/. I, per acabar

¹⁶ *(a)planyar*, *(a)planyir*, *plànyere*, *planyar*, *(a)plànyere*.

¹⁷ /ə/ morf d'infinitiu: *desaparèixer*, *conèixer*, *créixer*, *merèixer*, *néixer* i *comparèixer*.

amb aquest grup, hem volgut deixar constància de la baixa freqüència d'ús de verbs com ara *parèixer*, el qual és substituït per altres verbs (*semblar* i *agradar*), especialment en el GII; i *péixer*, confós, per la majoria d'informants, per *fer*.

Quant als verbs del tipus *témer*, en el GI hi ha un predomini de la vocal neutra com a marca d'infinitiu (*esprémer*, *prémer* i *témer*) mentre que en el GII predomina la substitució lèxica dels verbs demanats (*prémer*>*apretar*, *témer*>*tenir por*) i, en el cas d'*esprémer*, el canvi de conjugació (*esprimir*). Quant al verb *fúmer*, en el GI predomina la variant *fumbre* (amb inserció d'epèntesi consonàntica [b] entre el radical i la marca d'infinitiu /r/, i epèntesi vocàlica final), mentre que en el GII només R5 va donar aquesta variant com a resposta, ja que la resta d'informants va optar per la substitució lèxica: *fotre* (R4) i *donar* (R6).

Pel que fa als trets comuns entre ambdues generacions els trobem, d'una banda, ens els verbs del tipus *convèncer* i, d'una altra, en els verbs del tipus *córrer*. Quant al primer grup verbal, tant el GI com el GII han coincidit en les respostes majoritàries: *convèncer* (/ə/ marca d'infinitiu), *torcir* (canvi de conjugació: *tòrcer*> *torcir*) i *vèncere* (forma proparoxítona). A més, tant en una franja com en l'altra hi ha un informant (R2, del GI; R6, del GII) que, en lloc de donar *vèncere* com a resposta, va respondre *vèncer* (/ə/ marca d'infinitiu), com en la varietat estàndard. Cal destacar que tant R2 com R6 són dones. En les formes encliticitzades, però, tots els informants del GII van substituir l'infinitiu *vèncere/vèncer* per *guanyar*.

En els verbs del tipus *córrer*, tant en el GI com en el GII hi ha un predomini clar de la vocal neutra com a marca d'infinitiu. Només en el verb *ocórrer*, però, en el GII s'observa una tendència a la substitució lèxica: *ocórrer*> *passar*. També hem trobat casos de canvi de conjugació (II>III) en dos contextos diferents: amb el verb aïllat, *escorrir* (R3, GI), i amb el verb combinat amb un enclític, *corrir-la* (R4, GII).

A fi de concloure l'anàlisi de Roses, hem presentat, a continuació, una taula on es recullen els trets majoritaris d'ambdues generacions:

Característiques	Tipus de verb	GI	GII
Morf infinitiu	<i>plànyer</i> ¹⁸	/ə/ ¹⁹	
	<i>témer</i>	/ə/ ²⁰	—
	<i>conèixer</i>	/ə/	/r/
	<i>convèncer</i>	/ə/ i /r/	
	<i>córrer</i>	/ə/	
Obertures [ɲr],[.ʃr],[.sr]	<i>plànyer, conèixer</i> i <i>convèncer</i>	NO ²¹	NO
Recursos alternatius	Tots	Canvi conjugació	Substitució lèxica
Epèntesi [b]	<i>fúmer</i>	<i>fumbre</i>	— ²²
Formes proparoxítones	<i>vèncer</i>	<i>vènc(e)re</i>	
	<i>conèixer</i>	—	<i>desaparèix(e)re,</i> <i>conèix(e)re, créix(e)re,</i> <i>merèix(e)re, néix(e)re</i>

Cadaqués

Pel que fa a la localitat de Cadaqués, en la hipòtesi de partida havíem suposat el manteniment de les formes²³ típiques de l'empordanès atesa la situació i extensió geogràfiques d'aquesta localitat. La sorpresa, però, ha estat que cap dels informants enquestats, tret de C6 (GII), va donar com a resposta formes verbals que tinguessin les obertures sil·làbiques següents: [.ʃr], [.sr], [ɲr]. Tanmateix, Alcover tampoc va recollir aquestes formes en *LaFV*²⁴ durant la primera eixida filològica que realitzà l'any 1906. En *LaFV*, les formes d'infinitiu *merèixer*, *néixer*, *córrer*, *conèixer* i *plànyer* que Alcover va recollir a Cadaqués coincideixen amb les de l'estàndard i, per tant, tenen la vocal neutra /ə/ com a marca d'infinitiu. Només en alguns verbs, *parèixer* i *néixer*, va recollir-ne la forma proparoxítona: *parèix(e)re* i *néix(e)re*, respectivament. Dos dels informants que vaig enquestar, C2 (GI) i C6 (GII), també van donar com a resposta variants proparoxítones: C2 només quan el radical del verb acaba en fricativa alveolar /s/ (*tòrc(e)re* i *vènc(e)re*, tret de *convèncer*) i C6 en la majoria dels contextos que, tot seguit, hem descrit.

¹⁸ R5 va respondre [ə'pləɲə^e] per *complànyer* i, per a *plànyer*, [p'laɲə^e], [ə'pləɲə^e] i [plə'ɲa].

¹⁹ Només per a *empènyer* i *estrènyer* en el GII.

²⁰ R1 també va respondre *tém(e)re* i R3 *tembre*.

²¹ R2 va respondre *coneixre*, *creixre*, *neixre* i *compareixre*.

²² R5 va respondre [fó]mbre i *tembre*.

²³ Ens referim, especialment, a les obertures sil·làbiques complexes.

²⁴ *La flexió verbal en els dialectes catalans*, d'A. M. Alcover i F. de B. Moll.

Malgrat no haver trobat infinitius amb obertures sil·làbiques complexes, hi ha d'altres tipus de variació que no només diferencien la població jove de la gran, sinó també informants d'una mateixa generació. A Cadaqués vam enquestar tres noies d'entre 20 i 25 anys, dues dones de més de 65 anys i un home també de més de 65 anys. És important tenir presents aquestes dades perquè les respostes de C6, l'únic informant del sexe masculí, es mantindran allunyades, en la majoria dels casos, de la resta, fins i tot dels informants de la seva franja d'edat.

A Cadaqués el principal focus de variació el trobem en els verbs del tipus *plànyer*, llevat del verb *estrènyer*. En segon lloc, els verbs del tipus *témer*, tret d'*esprémer*. I, en darrer lloc i, amb menys variació, els verbs *socórrer* (del tipus *córrer*) i *vèncer* (del tipus *convèncer*). Els verbs del tipus *conèixer* són els que presenten menys elements divergents d'una generació respecte a l'altra.

Pel que fa als verbs del tipus *plànyer*²⁵, des d'una perspectiva general, el morf d'infinitiu²⁶ és /ə/, tant en el GI com en el GII, però cal remarcar que en el GI hi ha una tendència al canvi de conjugació en detriment de les formes estàndards: *empènyer* (II) > *empuntxar* (I); *pertànyer* (II) > *pertanyir* (III); *plànyer* > *planyar* (I), *planyir* (III). En el GII, en canvi, a més d'*empènyer*, també van donar com a resposta les formes *estrènyer* i *pertanèixer*. Malgrat que aquesta darrera resposta sigui un castellanisme, l'hem tinguda en compte per dues raons: primera, per la marca d'infinitiu i, segona, perquè és la majoritària. Els informants del GII només recorren al canvi de conjugació en el verb *plànyer*: *plànyer* (II) > (a)*planyar*²⁷, *planyar* (I); **planyir* (III).

Pel que fa als verbs del tipus *témer*, llevat del verb *esprémer*, que no presenta variació d'una generació a l'altra, la resta de verbs, *fúmer*, *prémer* i *témer*, varien segons l'edat dels informants: mentre que en el GI predominen les formes *fumbre* i *tembre*, en el GII trobem sinònims d'aquests verbs: *donar* i *tenir por*, respectivament. Quant al verb *prémer*, en el GI no hi ha una forma predominant (*prembre*, C1; *prémer*, C2; *apretar*, C3). En el GII, en canvi, tornen a recórrer a la substitució lèxica: *prémer* > *pitjar*. Quant als verbs del tipus *convèncer*, l'únic verb que presenta variació d'una generació a una

²⁵ No hem tingut en compte els verbs *complànyer* i *constrènyer* perquè no s'han obtingut respostes suficients per a l'extracció de conclusions.

²⁶ Cal destacar, com a cas únic, que C6 (GII) va respondre *pertàny(e)re*.

²⁷ L'epèntesi inicial de (a)*planyar* ja l'hem explicada en l'apartat de la localitat de Roses.

altra és *vèncer*: mentre que en el GI opten per la forma estàndard *vèncer*²⁸, en el GII recorren a la forma proparoxítona *vènc(e)re*. Pel que fa a la resta de verbs, en el cas de *convèncer* tots els informants van respondre la forma estàndard i, en el cas de *tòrcer*, van recórrer, la majoria, al canvi de conjugació: *tòrcer (II)* > *torcir (III)*.

Quant als verbs del tipus *córrer*, hi ha un clar predomini de la vocal neutra com a morf d'infinitiu (*córrer*²⁹, *socórrer*³⁰, *escórrer* i *ocórrer*), però en el cas d'*ocórrer*, tant en una generació com en una altra, la forma estàndard conviu amb la derivada del canvi de conjugació: *ocórrer*.

Per acabar, tal com s'ha dit anteriorment, els verbs del tipus *conèixer* són els que presenten menys elements divergents d'una generació respecte a l'altra. Més encara, la sola diferència dialectal que hi ha no és en relació amb l'edat sinó amb el sexe, ja que totes les informants dones, tant del GI com del GII, van respondre — amb algunes excepcions, esclar — les formes estàndards (*conèixer*, *desaparèixer*, *néixer*, etc.) mentre que el sol informant del sexe masculí, en la majoria d'ocasions, va donar com a resposta les variants proparoxítones.

Arran de les respostes dels informants, hem recollit els principals trets en la taula següent:

Característiques	Tipus de verb	GI	GII
Morf infinitiu	<i>plànyer</i>	/ə/	
	<i>témer</i> ³¹	/ə/ i /r/	/ə/
	<i>conèixer</i>	/ə/ ³²	
	<i>convèncer</i>	/ə/ ³³	/ə/ i /r/
	<i>córrer</i>	/ə/	
Obertures [ˌnr], [ˌfr], [ˌsr]	<i>plànyer</i> , <i>conèixer</i> i <i>convèncer</i>	NO	NO ³⁴
Recursos alternatius	Tots	Canvi conjugació	Substitució lèxica
Epèntesi [b]	<i>fúmer</i>	<i>fumbre</i>	—
	<i>témer</i>	<i>tembre</i>	—
Formes proparoxítones	<i>vèncer</i>	—	<i>vènc(e)re</i>

²⁸ C2 oscil·la entre *vèncer* i *vènc(e)re*.

²⁹ Una informant del GI, C2, va respondre *corrir* quan va haver de combinar l'infinitiu amb el clític pronominal /l+ə/. A Roses també vam trobar un informant, R4 i, en aquest cas del GII, que va fer el mateix.

³⁰ En el GI també hi ha la variant *socórrer* (canvi de la II a la III conjugació).

³¹ Verb *prémer*: *prémer* (C1), *prembre* (C2) i *apretar* (C3).

³² C6 va respondre *desaparèix(e)re*, *créix(e)re*, *néix(e)re*, *compareix(e)re* i *parèix(e)re*. C5 va respondre *merèix(e)re* en un context aïllat i *merèixer* en combinació amb un enclític.

³³ C3: *tòrc(e)re* i *vènc(e)re*, per tant, /r/ com a morf d'infinitiu.

³⁴ C6: *coneixre* (verb + clític).

Figueres

Si a Cadaqués esperàvem, al principi, una tendència conservadora vers els trets dialectals de l'empordanès, a Figueres, en canvi, esperàvem tot el contrari pel fet d'ésser la capital de l'Alt Empordà. Tanmateix, però, els resultats obtinguts en les enquestes han tornat a desmentir la hipòtesi de partida. Més encara, a diferència de Cadaqués, a Figueres hem trobat un informant jove³⁵ (F1), i del sexe masculí, que va donar com a resposta infinitius amb les obertures sil·làbiques del tipus [·fɾ] i [·sɾ].

Els verbs en què hi ha variació d'una generació a l'altra són *fúmer* i *témer* — del tipus *témer*—, *tòrcer* — del tipus *convèncer*— i tots els verbs del tipus *conèixer*. Al contrari de Roses i Cadaqués, en els verbs del tipus *plànyer*, a Figueres hem trobat més elements comuns que divergents, com també en els verbs del tipus *córrer*.

Dins del grup de verbs del tipus *témer*, els verbs *fúmer* i *témer* són els encarregats de marca la línia divisòria entre generacions. Mentre que els joves opten per les formes *fumbre* i *tembre*, els informants més grans prefereixen substituir aquests verbs per uns altres: *fotre* o *donar* (*un mastegot*) i *patir* o *tenir por*, respectivament. Val a dir, però, que una informant del GII, F4, va oscil·lar amb les formes d'aquests infinitius, ja que també va respondre *fumbre* i *tembre*. Quant al verb *esprémer*, per poder establir una comparació generacional, primerament analitzarem les respostes dels joves (GI) atesa la varietat de respostes. En un context aïllat no hi ha cap forma verbal predominant perquè cada informant va donar una resposta diferent: *esprembre* (F1), **prémer* (F2) i *esprémer* (F3). Les formes encliticitzades, però, ajuden a trobar-ne una, de predominant: F1, que havia respost *esprembre*, en combinació amb un enclític canvia l'infinitiu anterior per *exprimir*. F2, que havia respost un infinitiu inesperat, *prémer*, respon —aquest cop sí— *esprémer* (*esprémer-ho*). F3 va mantenir la mateixa resposta en ambdós contextos: *esprémer*. Per tant, si es tenen en compte els infinitius que es van donar a les formes encliticitzades, podem afirmar que en el GI la resposta comuna és *esprémer* i, consegüentment, la vocal neutra és la marca d'infinitiu predominant. El verb *prémer* és el que presenta menys variació d'una generació a l'altra però, en canvi, sí que en presenta entre els informants d'un mateix grup. La vocal neutra és la marca d'infinitiu predominant en ambdues franges d'edat, tot i que en el GII aquesta marca conviu amb les variants lèxiques *pitjar* (F4, que també va respondre *prémer*) i *apretar* (F6). F1, que

³⁵ A Roses també en vam trobar un, R2, però del sexe femení.

va respondre *prembre*, en la resta de verbs d'aquest grup també va donar com a resposta les variants amb epèntesi consonàntica: *esprembre*, *prembre*, *fumbre* i *tembre*.

El verb *tòrcer* és un altre eix que divideix els informants segons l'edat perquè si en el GI la resposta majoritària fou *torçar*, en el GII va ser *torcir*. Com a cas únic, cal destacar que Figueres és l'única localitat on dos informants, de grups diferents, van respondre l'infinitiu *tòrcer*. La resta d'informants de les altres localitats van respondre, automàticament, *torcir* o bé, en menys freqüència, *torçar*³⁶.

El darrer grup de verbs que inclou elements divergents entre generacions és el del tipus *conèixer*. D'entrada, la principal divergència és la marca d'infinitiu: mentre que en el GI és la vocal neutra /ə/ perquè la majoria dels informants van respondre les variants estàndards, en el GII és la bategant /r/ perquè, tot i haver-hi oscil·lacions amb les formes estàndards, les proparoxítones predominen. Un altre tret diferencial és el context en què apareix l'obertura sil·làbica [·ʃr], per això hem volgut recollir en les taules següents l'alternança de formes estàndards, proparoxítones i amb el grup consonàntic [·ʃr] que té lloc en la combinació de l'infinitiu amb l'enclític tant en un grup com en l'altre:

GI			
Variants aïllades		Variants amb clític	
Formes estàndards /ə/	Desaparèixer	Infinitius amb grup consonàntic [·ʃr]	Desapareixre
	Conèixer		Coneixre
	Merèixer/merèixre	Forma proparoxítona	Merèix(e)re
Infinitius amb grup consonàntic [·ʃr]	Creixre	Formes estàndards /ə/	Créixer
	Compareixre		Comparèixer
	Neixre		Néix(e)re

Taula I: informant F1

³⁶ GII de l'Escala.

GII			
Variants aïllades		Variants amb clític	
Formes estàndards <i>/ə/</i>	Conèixer	Infinitius amb grup consonàntic [ɹ]	Coneixre ³⁷
Formes proparoxítones	Desaparèix(e)re	Formes estàndards <i>/ə/</i>	Desaparèixer
	Créix(e)re		Créixer
	Merèix(e)re		Merèixer

Taula II: informant F4

GII			
Variants aïllades		Variants amb clític	
Formes estàndards <i>/ə/</i>	Merèixer	Infinitius amb grup consonàntic [ɹ]	Mereixre
	Néixer		Neixre

Taula III: informant F6

Les dades de la Taula I corresponen a les respostes d'un informant del GI, F1, mentre que la Taula II i la Taula III recullen les respostes de dues informants del GII: F4 i F6, respectivament. Aquestes taules no només ajuden a visualitzar les alternances de formes, sinó també a tenir present que la varietat no resideix només en un grup (ja sigui segons l'edat, la classe social, el nivell d'instrucció, etc.) sinó també en cada parlant; és a dir, F4 i F6 pertanyen al GII que, a causa de l'edat té unes característiques dialectals diferents de GI, però cadascuna d'elles, com a parlants, tenen uns trets diferents. Mentre que F4 no segueix una regla per a les alternances, F6 passa les formes estàndards a formes amb obertures sil·làbiques complexes quan l'infinitiu es combina amb un enclític.

Quant als verbs del tipus *plànyer*³⁸ i *córrer*, les respostes són més comunes entre generacions. Pel que fa al primer grup, deixem constància, en primer lloc, que no s'ha trobat cap infinitiu que tingui l'obertura sil·làbica [ɹr]. En segon lloc, podem afirmar que la vocal neutra és la marca d'infinitiu, tant en el GI com en el GII, dels verbs *constrènyer*, *empènyer*, *estrènyer*, *pertànyer* i *plànyer*. Com a casos únics, destaquem,

³⁷ També *conèix(e)re*.

³⁸ En el GII no s'han tingut en compte els verbs *complànyer* i *estrènyer* per manca de respostes.

d'una banda, que F4 va respondre les formes proparoxítones *plany(e)re* (tant en *complànyer* com en *plànyer*) i *pertenèix(e)re* (*pertànyer*). I, d'una altra, F1, davant la demanda del verb *plànyer*, va respondre **planyir* (canvi de conjugació). Pel que fa al segon grup, verbs del tipus *córrer*, la marca d'infinitiu predominant és la vocal neutra /ə/. En verbs com *socórrer* i *ocórrer*, la majoria d'informants del GII van optar per variants lèxiques, com ara *ajudar* i *passar*, respectivament. En les formes encliticitzades, només fem referència a l'informant F1 pel fet de va canviar el verb de conjugació quan l'havia de combinar amb l'enclític: *socórrer* > *socorrir*; *escórrer* > *escorrir*.

Tampoc presenten variació generacional els verbs *convèncer* i *vèncer*. En ambdós casos la marca d'infinitiu és la vocal neutra /ə/. Tanmateix, hem de prendre en consideració tres casos independents: en primer lloc, en el parlar dels joves hem trobat el grup consonàntic [.sr] (*vençre* i *convençre*). En segon lloc, F1 fa aparèixer *vençre* i *convençre* en un context aïllat i en combinació amb un enclític, mentre que F3 només ho fa en el segon context. I, en darrer lloc, F4 (GII) va respondre les formes proparoxítones *convènc(e)re* i *vènc(e)re* en context aïllat però, en combinació amb un enclític, va canviar el primer infinitiu per la forma estàndard *convèncer* i, el segon, per una variant lèxica: *guanyar*.

Per acabar, hem recollit en una taula els trets dialectals majoritaris que semblen presentar els informants enquestats de Figueres:

Característiques	Tipus de verb	GI	GII
Morf infinitiu	<i>plànyer</i>	/ə/	
	<i>témer</i>	/ə/ i /r/	/ə/
	<i>conèixer</i>	/ə/	/ə/ i /r/
	<i>convèncer</i>	/ə/ i /r/	/ə/
	<i>córrer</i>	/ə/	
Obertures [.ɲr],[.ʃr],[.sr]	<i>plànyer, conèixer</i> ³⁹ <i>convèncer</i>	<i>vençre, convençre</i>	NO
Recursos alternatius	Tots	Canvi conjugació Substitució lèxica	Substitució lèxica
Epèntesi [b]	<i>fúmer</i>	<i>fumbre</i>	—
	<i>témer</i>	<i>tembre</i>	—
Formes proparoxítones	<i>conèixer</i>	— ⁴⁰	<i>desaparèix(e)re, conèix(e)re, créix(e)re, merèix(e)re, néix(e)re</i>

³⁹ F1: *desapareixre, coneixre, creixre, neixre, compareixre, peixre*.

⁴⁰ F1: *merèix(e)re, néix(e)re*.

l'Escala

L'Escala és la localitat enquestada més especial pel fet de trobar-hi obertures sil·làbiques complexes i formes proparoxítones en ambdues generacions. En la resta de localitats n'havíem trobat però només en una generació, normalment GII, i en un sol informant del GI⁴¹.

Entre l'Escala i Figueres podem establir un paral·lelisme, ja que els elements comuns entre generacions els trobem en els verbs del tipus *plànyer*, d'una banda, i amb els del tipus *córrer*, d'una altra; i, els elements divergents, en els verbs del tipus *témer*, del tipus *convèncer* i del tipus *conèixer*.

Primerament, presentem els grups de verbs que originen divergències entre les dues generacions. Pel que fa al grup de verbs del tipus *témer*, totes dues generacions només coincideixen amb els verbs *esprémer* i *prémer*. En ambdós casos la resposta general és la forma estàndard, i, per tant, la vocal neutra n'és la marca d'infinitiu. Només un informant del GII, E4, va respondre *esprembre*, i la mateixa informant, juntament amb E3 del GI, van respondre *prembre*. En tots dos casos la marca d'infinitiu és /r/. En les formes encliticitzades, però, el verb *esprémer* pateix un canvi de conjugació en les respostes d'E1, E2 i E4: *esprémer*⁴² > *exprimir* (E1 i E2) i *esprimir* (E4). *Fúmer* i *témer* són el centre de la variació d'aquest grup. Quant al primer verb, si la resposta majoritària del GI és *fumbre*, amb la inserció d'una epèntesi consonàntica entre el radical i la marca d'infinitiu /r/, en el GII opten per la variant lèxica *donar*. D'aquest grup, només E4 va respondre, també, *fumbre*. Quant al segon verb, el GII torna a escollir una variant lèxica, aquest cop *preocupar*, mentre que el GI recorre a la forma estàndard *témer*. Una de les informants del GII, E4, però, va contestar *tembre*. De fet, ha estat l'única informant de la franja d'edat més avançada que ha donat, en tots els casos, la forma d'infinitiu amb l'epèntesi consonàntica [b]. En les formes encliticitzades, els informants del GII, excepte E4, van canviar de variant lèxica: *témer* > *tenir por*; i, en el GI, E3 va substituir *témer* per *temir* (canvi de conjugació).

Quant als verbs del tipus *conèixer*, mentre que en el GI predomina la forma estàndard i, per tant, la vocal neutra és la marca d'infinitiu per defecte, en el GII són indiscutibles

⁴¹ F1 (Figueres) i R2 (Roses).

⁴² Pronunciat [əks'premə].

les formes proparoxítones, ja que tots els informants les van donar com a respostes en contextos aïllats. En canvi, en el GI, la informant E3, tret d'una ocasió⁴³, en la resta no va donar com a resposta la forma estàndard sinó la proparoxítona o l'infinitiu amb l'obertura sil·làbica [ʃr].

Tal com havia succeït amb les respostes dels informants de Figueres, a l'Escala també hem trobat, tant en el GI com en el GII, casos d'alternança de formes estàndards, proparoxítones i amb grup consonàntic [ʃr] quan el verb es combina amb un enclític.

En la taula següent hem recollit les alternances de formes d'una informant jove (E1):

GI			
Variants aïllades		Variants amb clíctic	
Formes estàndards <i>/ə/</i>	Desaparèixer	Infinitius amb grup consonàntic [ʃr]	Desapareixre
	Conèixer		Coneixre
	Merèixer		Mereixre
	Néixer		Neixre
	Comparèixer		Compareixre
Formes proparoxítones	Conèix(e)re	Infinitius amb grup consonàntic [ʃr]	Coneixre
	Merèix(e)re		Mereixre

Taula IV

D'acord amb les dades de la taula anterior, podem observar que E1, quan va haver de combinar els infinitius proparoxítons amb un enclíctic, va canviar les formes estàndards pels infinitius amb el grup consonàntic [ʃr]. En les formes encliticitzades, E3 també va donar com a resposta els infinitius amb el grup consonàntic [ʃr], però, a diferència d'E1, partia de les formes proparoxítones. En el GII, E5 i E6, que en un context aïllat havien donat com a resposta les formes proparoxítones, a l'hora de combinar els infinitius *desparèix(e)re*, *conèix(e)re*, *créix(e)re* i *comparèix(e)re* amb un enclíctic, els van substituir per les formes estàndard: *desaparèixer*, *conèixer*, *créixer* i *comparèixer*, respectivament.

Quant als verbs del tipus *convèncer*, el GI es mostra més homogeni que el GII perquè els informants donen sempre les mateixes respostes, tret d'E1 que es distancia en els

⁴³ Péixer ['pe]ə].

verbs *convèncer* i *vèncer*. Pel que fa a aquests dos verbs, la forma que predomina en el GI és l'estàndard, per tant, la marca d'infinitiu és la neutra. E1, en canvi, va respondre *convençre* i *vençre*. En contraposició a l'homogeneïtat del grup més jove, tenim l'heterogeneïtat del GII. En cap verb hi ha una forma majoritària, ja que cada informant va donar una resposta diferent: quant a *convèncer*, tenim *convènc(e)re* (E4), *convençre* (E5) i *convèncer* (E6); i, amb relació a *vèncer*, tenim *vènc(e)re* (E4), *vèncer* (E5) i *guanyar* (E6). Dues observacions: en primer lloc, en el primer grup conviuen les formes proparoxítones, les estàndards i els infinitius amb obertura sil·làbica complexa; i, en el segon, les formes proparoxítones, les estàndards i les variants lèxiques. I, en segon lloc, E4, a diferència de la resta d'informants del seu grup, es manté fidel a la seva «tipologia» de resposta: les formes proparoxítones. En les formes encliticitzades tenen lloc canvis de formes verbals interessants. Pel que fa al GI, E1, que havia respost *convençre* en un context aïllat, va respondre *convèncer* quan va haver de combinar el verb amb l'enclític /l/. E3, en canvi, va fer just el contrari: *convèncer* > *convençre*. Pel que fa al GII, E4, que havia respost les formes proparoxítones *convènc(e)re* i *vènc(e)re* en un context aïllat, en combinació amb un enclític va respondre les formes estàndards *convèncer* i *vèncer*, respectivament. E5, que havia respost *convençre* en un context aïllat, també va donar com a resposta la forma estàndard *convèncer* en combinació amb un enclític. En el cas de *vèncer*, va recórrer a un sinònim: *guanyar*. *Tòrcer* és l'únic verb d'aquest grup que permet distingir una generació d'una altra perquè mentre en el GI van respondre *torcir*, en el GII van optar per *torçar*. Tanmateix, és probable que els informants del GII tinguin coneixement de la variant *torcir*, ja que quan van haver de combinar el verb *tòrcer* amb l'enclític /s/ van respondre *torcir-se*, excepte E4.

Un cop analitzats els verbs en què hi ha més variació entre el GI i el GII, presentem els elements comuns entre ambdues generacions, els quals es troben en dos tipus de verbs: els del tipus *plànyer*⁴⁴ i els del tipus *córrer*. Pel que fa al primer grup, llevat del verb *estrènyer*, en la resta de verbs la resposta general d'ambdues generacions és la forma estàndard: *empènyer*, *pertànyer* i *plànyer*. I, per tant, la marca d'infinitiu⁴⁵ torna a ésser la vocal neutra /ə/. A més, tant en un grup com en un altre hem trobat en la resposta d'un informant el grup consonàntic [ɲr]: *planyre* (E3 i E4), *estrenyre* i *constrenyre* (E4). El verb *estrènyer* és el més divergent d'aquest grup a causa de la marca d'infinitiu:

⁴⁴ En el GII no hem tingut presents els verbs *complànyer* i *constrenyer* per la falta de respostes.

⁴⁵ En les respostes d'E4 (GII) és /r/ : [əm'pɛɲəɾə] i [pɛr'taɲəɾə].

en el GI és la vocal neutra /ə/ perquè la forma predominant és l'estàndard, mentre que en el GII és la bategant /r/ atès que les respostes són *estrenyre* (E4) i *estrènyere* (E5 i E6). En les formes encliticitzades, però, la forma *estrènyer* és la predominant en el GII. I, encara amb les combinacions amb pronoms febles, és interessant tenir en compte que E3 canvia de conjugació els verbs *empènyer*, *estrènyer* i *pertànyer*: *empenyir*, *estrenyir* i *pertanyir*, respectivament. I, tal com ho van fer un informant de Cadaqués i un altre de Roses, E3 també substitueix el verb *empènyer* per *emputxar* quan el CD és animat: *emputxar-me*.

Pel que fa al segon grup de verbs, tant en el GI com en el GII predomina la vocal neutra com a marca d'infinitiu. Només E3 oscil·la entre les formes estàndards i les formes derivades d'un canvi de conjugació: *socórrer-socorrir* i *escórrer-escorrir*. En les formes encliticitzades, E4 tendeix a canviar de conjugació els verbs: *socórrer* > *socorrir* i *escórrer* > *escorrir*, mentre que E5 i E6 opten per les variants lèxiques: *socórrer* > *ajudar* i *ocórrer* > *passar*. Cal destacar que en les combinacions amb enclítics, el verb *ocórrer* és substituït per la majoria de parlants, excepte E1, pel verb *passar*.

Per acabar, hem recollit els trets dialectals principals que, en consideració a les respostes, semblen presentar els informants enquestats de l'Escala:

Característiques	Tipus de verb	GI	GII
Morf infinitiu	<i>plànyer</i>	/ə/	
	<i>témer</i>	/ə/ i /r/	/ə/
	<i>conèixer</i>	/ə/ i /r/	/r/
	<i>convèncer</i>	/ə/ ⁴⁶	/ə/ i /r/
	<i>córrer</i>	/ə/	
Obertures [.ɲr] ⁴⁷ , [.ʃr], [.sr]	<i>plànyer</i> , <i>conèixer</i> i <i>convèncer</i>	[.ʃr]	NO ⁴⁸
Recursos alternatius	Tots	Canvi conjugació	Substitució lèxica
Epèntesi [b]	<i>fúmer</i>	<i>fumbre</i>	— ⁴⁹
Formes proparoxítones	<i>conèixer</i>	—	<i>desaparèix(e)re</i> , <i>conèix(e)re</i> , <i>créix(e)re</i> , <i>merèix(e)re</i> , <i>néix(e)re</i> , <i>comparèix(e)re</i>

⁴⁶ E1 va respondre *convençre* i *vençre* en contextos aïllats, i E3 *convençre* en combinació amb un enclític.

⁴⁷ Només E2 va respondre *planyre* i E4 també va respondre *planyre* i, a més, *constrenyre*.

⁴⁸ Només E5 va respondre *convençre*.

⁴⁹ E4 va respondre *esprem[b]re*, *fum[b]re*, *prem[b]re* i *tem[b]re*.

5.3. Estudi generacional global

Un cop analitzades les dades de cada localitat hem procedit a l'estudi generacional global. Primerament, hem analitzat tots els grups verbals⁵⁰, tal com s'havia fet en l'estudi generacional per localitats, a fi de poder recollir les semblances i les divergències entre una generació i l'altra. Per tant, en aquest estudi es compararan les dues generacions (GI i GII) de totes les localitats, és a dir, quan es faci referència al GII no es distingiran els avis de Figueres dels de Cadaqués, ni els joves de l'Escala dels de Roses quan es parli del GI, per exemple, tot i que en alguns casos ha estat necessari fer-ne una distinció.

Tenint en compte el diferent grau de variació formal de cada grup verbal, els hem classificat en tres grups: en primer lloc, verbs que presenten més variació (*conèixer* i *témer*); en segon lloc, verbs que presenten menys variació (*córrer* i *convèncer*) i, en darrer lloc, els verbs del tipus *plànyer*.

Els focus de variació principals entre generacions són els verbs del tipus *conèixer* i *témer*. Pel que fa al primer grup verbal, la diferència bàsica que distingeix el parlar dels joves del de la gent gran és el tractament de l'obertura sil·làbica [ʃr]: en el parlar dels joves hi ha una pèrdua d'aquest grup consonàntic a favor dels verbs paroxítons en -er de l'estàndard, mentre que en el parlar de la gent gran encara es conserva. Pel que fa al segon grup, cal destacar les realitzacions dels verbs *fúmer* i *témer* perquè, mentre que els informants del GI opten per les variants *fumbre* i *tembre*, respectivament, els informants del GII recorren a d'altres mots amb un significat semblant: *donar* o *fotre* i *tenir por*, respectivament. Quant a la resta de verbs d'aquest grup, *esprémer* i *prémer*, tant els joves com els avis donen com a resposta la forma estàndard del primer verb, mentre que en el segon, els joves tornen a respondre la forma estàndard i, en canvi, els avis recorren a la substitució lèxica: *pitjar* i/o *apretar*.

On no trobem diferències entre el parlar dels joves i el de la gent gran és en els grups verbals del tipus *córrer* i *convèncer*. Pel que fa al primer grup verbal, predominen les formes de l'estàndard tant en una generació com en l'altra: *córrer*, *socórrer*, *escórrer* i *ocórrer*. Tanmateix, en totes les localitats era freqüent que els informants del GII alternessin les formes anteriors amb sinònims, especialment en els casos de *socórrer* (*ajudar*) i *ocórrer* (*passar*). Els joves opten pel canvi de conjugació, sobretot en verbs

⁵⁰ Cinc grups o tipus de verbs: *plànyer*, *témer*, *conèixer*, *convèncer* i *córrer*.

com *socórrer* (*socorrir*) i *escórrer* (*escorrir*), ja que en el cas d'*ocórrer* també opten per un verb sinònim: *passar*. Quant als verbs del tipus *convèncer*, també trobem una homogeneïtat de respostes entre el GI i el GII perquè tant en un grup com en l'altre predominen les formes *convèncer* (*convèncer*) i *torcir* (*tòrcer*). L'única divergència, però, la trobem en el verb *vèncer*: Roses i l'Escala són les úniques localitats en què joves i avis continuen en la línia de la homogeneïtat (*vènc(e)re* a Roses, i *vèncer* a l'Escala) i, en canvi, els GI i GII de Cadaqués i Figueres s'allunyen l'un de l'altre: a Cadaqués, els joves van respondre *vèncer* i els avis *vènc(e)re*; i, a Figueres, mentre que els joves oscil·laren entre les formes *vençre* i *vèncer*, els avis van respondre *vèncer*.

Els verbs del tipus *plànyer* els hem tractat com un grup «especial» a causa del polimorfisme que trobem entre generacions i localitats. Des d'una perspectiva general, tant en una generació com en l'altre predominen les formes verbals de l'estàndard: d'una banda, *complànyer* i *constrènyer*, amb una freqüència d'ús molt baixa; i, d'una altra, *empènyer*, *estrènyer*, *pertànyer* i *plànyer*. A Roses i Cadaqués, però, tal com havíem vist en l'estudi generacional per localitats, aquest grup de verbs és un dels focus de variació principal entre generacions. Primerament, entre els joves rosincs predominen les formes verbals de l'estàndard, com a Figueres i l'Escala, mentre que entre els joves cadaquesencs només trobem les formes *constrènyer* i *estrènyer* de l'estàndard. En la resta de verbs optaren per la substitució lèxica (*empènyer*>**empuntxar*⁵¹) i el canvi de conjugació (*plànyer*>*planyir*, *planyar*) *pertànyer*>*pertanyir*). Pel que fa als informants del GII, els avis de Roses optaren preferentment per la substitució lèxica, com ara *apretar* per *estrènyer* i *empènyer*, mentre que els de Cadaqués respongueren les formes de l'estàndard: *estrènyer* i *empènyer*. En el cas del verb *plànyer*, però, tant les respostes majoritàries dels avis cadaquesencs com els rosincs presenten dos trets en comú: d'una banda, el canvi de conjugació del verb i, d'una altra, l'addició de la vocal [ə] inicial: **(a)planyar*.

A través de l'estudi generacional global, hem recollit les principals coincidències i divergències que presenten els informants, tant del GI com del GII, enquestats:

⁵¹ La forma *empuntxar* és un castellanisme (*empujar*) amb una influència posterior de *punxa*. Per això, tenim, en aquest cas, la forma *empuntxar* i no *empuitar*.

Coincidències (totals) entre GI i GII

- i. Regressió de les obertures sil·làbiques [ɲr] i [sr].
- ii. L'obertura sil·làbica [ɲr] és la que presenta un grau de manteniment més elevat en el GII.
- iii. Tendència a canviar la segona conjugació –er (àton) per la tercera –ir, especialment el verb *tòrcer* (*torcir*).

Coincidències (parcials) entre GI i GII

- i. Predomini de les formes de l'estàndard en els verbs del tipus *córrer*: *córrer*, *socórrer*, *escórrer* i *ocórrer*, tot i que és freqüent que la gent gran opti a la substitució lèxica en els casos de *socórrer* (*ajudar*) i *ocórrer* (*passar*) i els joves al canvi de conjugació (de la segona a la tercera): *socórrer* > *socorrir*, *escórrer* > *escorrir*.
- ii. Predomini de les formes de l'estàndard en els verbs del tipus *plànyer*: *empènyer*, *estrènyer*, *pertànyer* i *plànyer*. A Roses és més freqüent el verb *apretar* en lloc d'*empènyer* i *estrènyer*.
- iii. L'obertura sil·làbica [sr], tot i estar en regressió, l'hem trobada en algunes respostes d'informants joves: *vènc(e)re* (Cadaqués, l'Escala i Roses), *vençre* (Figueres i l'Escala) i *convençre* (Figueres i l'Escala). Aquestes formes, però, conviuen amb les de l'estàndard.

Divergències entre GI i GII

- i. Recursos alternatius: davant la desconexió de la forma d'infinitiu del verb que es demana, els joves recorren al canvi de conjugació mentre que la gent gran opta per una variant lèxica.
- ii. Mentre que en el GI encara es conserven les variants verbals dels verbs *témer* i *fúmer* amb epèntesi consonàntica (*tembre* i *fumbre*), al GII recorren a les variants lèxiques: *tenir por* i *donar*, respectivament.
- iii. Pèrdua de les obertures sil·làbica [ɲr] entre el jovent a favor de la marca d'infinitiu /ə/: *conèixer*, *desaparèixer*, *merèixer*, *néixer*, etc.

6. Conclusions

En aquest darrer apartat hem presentat les conclusions que hem extret, d'una banda, de l'estudi generacional per localitats i, d'una altra, de l'estudi generacional global. Cal tenir present que aquestes conclusions s'han extret a partir de l'anàlisi de les respostes dels vint-i-quatre informants enquestats. De manera que les tendències seran generals només per aquest nombre limitat d'informants.

D'acord amb l'objectiu del treball, hem presentat i justificat els trets comuns i divergents entre la generació jove i la gran en els infinitius paroxítons en *-er*. A través de l'estudi, però, també hem constatat diferències pel que fa al sexe, a les localitats i al tipus de verbs; dit en altres paraules, aquests tres factors sociolingüístics també condicionen (o almenys han influït en aquest treball) la variació morfofonològica d'aquest tipus d'infinitius. També cal tenir present que l'actitud dels informants vers l'enquesta és fonamental atès que si es mostren col·laboradors, l'enquesta serà reeixida.

Primerament, hem constatat que l'edat és un factor del canvi lingüístic i, consegüentment, hem corroborat una de les hipòtesis inicials: els joves tendeixen a l'estandardització mentre que els avis tendeixen a conservar els trets dialectals de la varietat dialectal. Una de les causes principals d'aquest canvi és l'escolarització. En l'ensenyament els joves entren en contacte amb la varietat estàndard i, per tant, l'idiolecte de cada subjecte en rep la influència. Té lloc un anivellament dialectal: els trets particulars morfofonològics del català central septentrional són substituïts pels de la varietat estàndard. En el cas dels avis succeeix tot el contrari: en tenir un nivell d'instrucció baix o, pràcticament inexistent, mantenen els trets, en aquest cas morfològics, de la varietat dialectal de la zona. El seu idiolecte no rep la influència de les formes verbals de l'estàndard. Per tant, les obertures sil·làbiques complexes [ʃr], [sr] i [nr] presenten un grau de manteniment més elevat en el GII que en el GI. Així doncs, la forma *coneixre* és més freqüent en el parlar de la gent gran que en el de la gent jove, la qual opta per l'estàndard *conèixer*. Viaplana (1996) explica que aquestes diferències entre ambdues generacions són degudes al fet que els joves tendeixen a la simplificació mentre que la gent gran, en no estar exposada a «pressions ambientals», sol exhibir «els trets més conservadors de la varietat en qüestió».

En segon lloc, un condicionament sociolingüístic que no vam tenir en compte en la hipòtesi de partida i, que, posteriorment, n'hem fet palesa la importància, ha estat el sexe. Cal concretar que aquesta variable és més rellevant en les informants del GII que en les del GI perquè, si abans hem dit que la gent gran tendeix a mantenir els trets dialectals del català central septentrional, les dones del GII tendeixen, com els joves, a l'estandardització. Posem per cas les localitats de Cadaqués i Roses. En el cas de Roses, però, hem de tenir present que la informant, malgrat ser de Roses, va viure durant uns anys a Barcelona. Si l'escolarització influeix en l'idiòlecte del parlant, entrar en contacte directe amb una altra varietat dialectal també. Tot i aquesta consideració, la resta d'informants dones⁵² corroboren la hipòtesi que Aracil (1983) va formular:

En efecte: sembla que les dones, després de retardar-se (en la bilingüïtzació), són més ràpides (en la unilingüïtzació). Les dones, arribades *més tard* que els homes a l'etapa unilingüe, segurament la travessen *més ràpidament* que ells, en contrapartida.

(Aracil 1983: 211)

Aquest *sprint*⁵³, d'acord amb Aracil (1983), s'explica perquè les dones, pel fet d'ésser els subjectes *ressagats*, acceleren el canvi a fi de posar-se a l'alçada dels *avançats*, és a dir, els homes. Aitchison (1981) explica que Trudgill (1983) suggerí que aquest fenomen podria explicar-se pel fet que les dones tenen una major consciència d'estatus que els homes: a causa d'una certa inseguretats social, les dones s'esforcen a parlar bé per tal que la seva parla no soni *dura*. Tanmateix, però, el grau d'estandardització de les nostres informants no és el mateix, ja que hem pogut observar que aquest grau varia d'acord amb la localitat de procedència. Si a Roses i Cadaqués hem pogut constatar una estandardització clara de les dones del GII, sembla ser que a Figueres estan en procés d'estandarditzar-se⁵⁴, mentre que les dones de l'Escala són les més conservadores. Aquestes diferències, però, les hem comentades a continuació, en les conclusions extretes de cada localitat. Per acabar amb la variable del sexe, hem volgut deixar constància d'un cas particular en el GI. Tant a Figueres com a Roses, localitats que, d'acord amb la hipòtesi de partida, havien d'ésser les més estandarditzades, hem trobat en el GI dos informants⁵⁵ de sexe diferent que encara conserven l'obertura sil·làbica

⁵² Excepte la informant E4 de l'Escala, les respostes de la qual presentaven tots els tipus d'obertures sil·làbiques que eren objecte d'estudi: *planyre, constrenyire, creixre, conèix(e)re, convènc(e)re, etc.*

⁵³ Aracil (1983: 211) també proposa *estrebada*.

⁵⁴ Només hi ha oscil·lacions entre les formes de l'estàndard i les empordaneses en els verbs del tipus *conèixer*.

⁵⁵ F1, que és noi, a Figueres; i, R2, que és noia, a Roses.

[.ʃr]. Tanmateix, hem observat en la informant rosina una estandardització més notable que en l'informant figuerenc. Pel que fa a l'obertura sil·làbica [.ʃr], no la conserva en tots els verbs⁵⁶. En canvi, F1 la manté en tots els verbs del tipus *conèixer*⁵⁷. L'informant figuerenc, a diferència de la informant de Roses, també conserva la seqüència consonàntica [.sr] en els verbs del tipus *convèncer*⁵⁸. Per tant i, a partir d'aquesta observació, malgrat que els informants de la generació jove tendeixin, generalment, a l'estàndard, també hi ha algunes diferències entre nois i noies.

En tercer lloc, si abans hem confirmat la hipòtesi de la variable de l'edat, pel que fa al factor geogràfic hem de tenir presents una sèrie de consideracions. D'una banda, les dades extretes de Figueres i Roses corroboren la hipòtesi que en les localitats més grans el procés d'estandardització està més estès. I, d'altra, l'Escala corrobora que en les localitats més petites l'estandardització no està tan avançada. Cadaqués, en canvi, és l'única localitat que ha refutat la hipòtesi de partida perquè, d'acord amb les dades obtingudes, malgrat ser una localitat més petita que Figueres i Roses, està més estandarditzada⁵⁹. En les respostes del GI no hem trobat cap forma verbal amb cap tipus d'obertura sil·làbica complexa⁶⁰. En canvi, en el GI de la resta de localitats, sí que se n'han trobat⁶¹. Quant a les respostes del GII, només C6 va respondre algunes formes del tipus *coneixre*. La resta d'informants (C4 i C5), que eren dones, van respondre les formes de l'estàndard, la qual cosa corrobora el que s'ha dit anteriorment sobre la tendència de les dones vers l'estàndard. Tanmateix, a Figueres, que és la capital, les dones del GII, tot i presentar una tendència vers l'estàndard en la majoria de verbs, en els verbs del tipus *conèixer* van donar formes verbals amb l'obertura sil·làbica [.ʃr]. En el cas del GII de Roses, les variables de l'edat i l'ocupació han condicionat les respostes. Recordem que els informants del GII pertanyen al Casal del Pescador de Roses; per tant, tenim informants grans (variable edat) i pescadors (variable ocupació). Aquests condicionaments sociolingüístics expliquen, d'una banda, la realització de la

⁵⁶ Només *coneixre*, *creixre*, *neixre* i *compareixre*. A més, aquests verbs, amb l'excepció de *neixre*, presenten la forma estàndard quan els combina amb un enclític.

⁵⁷ Excepte en *parèixer* perquè opta per un sinònim: *agradar*.

⁵⁸ *Convençre* i *vençre*, però *torçar*.

⁵⁹ Només C6, que és un informant del sexe masculí, es mostra més conservador, en alguns casos, vers la forma dels verbs. Tot i així, els informants homes del GII de Roses són més conservadors que C6.

⁶⁰ Només C2 va respondre les formes proparoxítones *tòrc(e)re* i *vènc(e)re*.

⁶¹ L'Escala ha estat la localitat on s'han trobat el tres tipus d'obertura sil·làbica complexa, tant en el GI com en el GII: [.ʃr], [.sr] i [.ɲr].

vocal neutra en posició final com una *e* relaxada i, de l'altra, el manteniment de les formes proparoxítones d'alguns verbs, com ara *conèix(e)r*[^e].

Els tipus de verbs també han condicionat les respostes dels informants, ja que, si bé la II conjugació és la menys productiva del català, no tots els verbs d'aquesta classe presenten la mateixa freqüència d'ús i, en alguns casos, hi ha verbs que són desconeguts per al parlant, com per exemple els verbs *constrènyer*, *comparèixer* o *péixer*. Atès aquest desconeixement, no seria gens d'estranyar que, en moltes ocasions i, sobretot en el GII, els informants hagin donat respostes inventades⁶², com ara **emprènyer*, **pertrènyer* o *pertrànyer*. També seria la raó per la qual els informants optarem per altres estratègies, com ara el canvi de conjugació o la substitució lèxica. Recordem que, tant a Cadaqués com a Roses, els verbs del tipus *plànyer* són els qui presentaven una major variació de respostes i, que en el cas del verb *plànyer*, van afegir-hi una vocal [ə] inicial a més de canviar-ne la conjugació: (*a*)*planyar*. L'addició d'aquesta vocal sobta perquè, en empordanès, són freqüents les realitzacions aferètiques del tipus [u]gafa per [w]agafa (exemple extret de Lloret & Viaplana 1996: 274). L'ús d'unes formes verbals determinades en detriment de l'infinitiu, és un reflex, almenys per als verbs del tipus *plànyer*, del predomini de les formes finites sobre les no finites.

D'acord també amb les respostes, hem observat una relació entre la freqüència d'ús dels verbs i el grau de manteniment de les obertures sil·làbiques complexes: si el verb presenta una freqüència d'ús baixa, també presentarà un grau de manteniment de l'obertura sil·làbica complexa més baixa. En canvi, si té una freqüència d'ús alta, hi haurà més possibilitats de trobar una obertura sil·làbica complexa en el verb. L'obertura sil·làbica complexa que presenta un grau de manteniment més elevat és [ʃr]. En segon lloc, [sr]. I, en darrer lloc, [nr]. L'explicació és senzilla: els verbs del tipus *conèixer* i del tipus *convèncer* són més freqüents, tant en l'ús com en el lexicó dels parlants, que els del tipus *plànyer*⁶³. Cal tenir present que la freqüència d'ús d'uns determinats verbs pot afavorir, d'una banda, el manteniment de l'obertura sil·làbica (en aquest cas [ʃr] i

⁶² A diferència del GII, la forma acadèmica del GI podria donar compte de la capacitat dels informants joves de trobar l'infinitiu dels verbs menys freqüents a partir d'una forma conjugada.

⁶³ Només una informant (E4) de l'Escala i, a més, del GII, va respondre *constrenyre*.

[.sr]), però, d'una altra, també pot condicionar les oscil·lacions entre diverses formes verbals, com ara *conèixer-coneixre*, *convèncer-convençre* o *néixer-neixre*.

La variació en els verbs *témer* i *fúmer* permet fer una distinció generacional perquè mentre que els joves opten, generalment, per les solucions *tembre* i *fumbre*, respectivament, els avis recorren a l'ús de sinònims, com *tenir por* o *fotre*, respectivament. L'ús d'aquestes variants en el GI podria explicar-se per la poca influència que ha tingut l'estàndard en aquests verbs, possiblement per l'existència d'expressions o verbs sinònims, com ara *tenir por* o *fotre*. El verb *conèixer*, en canvi, en no tenir un verb sinònim que el pugui substituir, almenys en uns contextos determinats, és més propens al canvi (en aquest cas, a l'estandardització). En el GII, per als verbs *témer* i *fúmer*, van recórrer, ràpidament, a la substitució lèxica.

En conclusió, la realització d'aquest treball m'ha permès aplicar la teoria (la geolingüística i la fonologia generativa tradicional) apresada per tal de desenvolupar un estudi de camp a l'Alt Empordà. D'aquest tipus d'estudi és bo destacar-ne, d'una banda, la seguretat que un mateix guanya durant el període d'enquestació, especialment en aquells casos en què ha de buscar altres estratègies per obtenir una resposta determinada de l'informant. I, de l'altra, la capacitat analítica que s'adquireix en el tractament de les dades. Tenint en compte, doncs, les observacions preses des de l'experiència, seria bo que, en futurs estudis, es continués aquest estudi de camp amb una ampliació tant d'informants com de localitats a fi de poder precisar el procés del canvi lingüístic. En el cas dels informants, s'hi afegiria la generació adulta—l'edat dels informants estaria compresa entre els trenta-cinc i cinquanta-cinc anys— per tal d'observar, d'una banda, els canvis en la franja de transició entre els joves i els grans i, d'una altra, establir uns tendències generals per a cada generació. A més, ampliar el nombre d'informants podria ésser una garantia de tenir resposta de tots els verbs i, d'aquesta manera, evitar-ne l'exclusió d'alguns en l'anàlisi. També seria recomanable enquestar el mateix nombre d'homes i de dones, ja que en aquest treball hem pogut adonar-nos de la incidència que té sexe en el canvi lingüístic. I, pel que fa a les localitats, s'hi podrien afegir localitats mitjanes per observar també la transició entre municipis grans i petits.

7. Bibliografia

ADAM, Montserrat (2006): *El català septentrional de transició: nova visió des de la morfologia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2006, p.112-119.

AITCHISON, Jean (1981): *Language change: progress or decay?*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. (Citem per l'ed.²1991).

ARACIL, Lluís Vicent (1983): «L'esprint de les dones», *Dir la realitat*. Barcelona: Edicions Països Catalans.

BECH, Montserrat (1980): «La vocal neutra final al parlar del Roses. Precisions sobre el vocalisme empordanès», *Actes del V Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 657-665.

BONET, Eulàlia (2002): «Cliticització», dins Solà, J.; Lloret, M.-R.; Mascaró, J.; Pérez Saldanya, M. [ed.]. *Gramàtica del català contemporani*, vol. 1. Barcelona: Empúries, 2002, pàgs. 933-989.

BONET, Eulàlia; LLORET, Maria-Rosa (1998): *Fonologia catalana*. Barcelona: Ariel.

GÓMEZ, Gemma (2011): «Gramàtica del català rossellonès» [Tesi doctoral]. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Filologia Catalana, 2012, p.215.

LLORET, Maria-Rosa (1993): «Alacantinismes en el lèxic mariner de Roses», *Actes del Novè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Alacant/Elx: 1991, 2, p. 529-540.

LLORET, Maria-Rosa (2002a): «Estructura sil·làbica», dins Solà, J.; Lloret, M.-R.; Mascaró, J.; Pérez Saldanya, M. [ed.]. *Gramàtica del català contemporani*, vol. 1. Barcelona: Empúries, 2002, pàgs. 195-249.

LLORET, Maria-Rosa (2002b): «Canvi lingüístic i variació fònica», dins Cano, M.A.; Martines, J.; Martines, V.; Ponsoda, J.J. [ed.]. *Les claus del canvi lingüístic*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, pàgs. 331-364.

LLORET, Maria-Rosa; VIAPLANA, Joaquim (1996): «Els clítics pronominals singulars del català oriental: una aproximació interdialectal», *Estudis de llengua i literatura catalanes*, XXXII, pàgs. 273-309.

LLORET, Maria-Rosa; VIAPLANA, Joaquim (1997): «Variació, fonologia i morfologia», dins Lloret, M.R.; Boix, E.; Lorente, M.; Payrató, Ll.; Perea, M.P. [ed.]. *Anàlisi de la variació lingüística*. Barcelona: Universitat de Barcelona, Departament de Filologia Catalana; PPU, pàgs. 93-120.

MASCARÓ, Joan (1985): *Morfologia*. Barcelona: Enciclopèdia.

RECASENS, Daniel (1991): *Fonètica descriptiva del català. Assaig de caracterització de la pronúncia del vocalisme i consonantisme del català del segle XX*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

VENY, Joan (1978): «Sobre els castellanismes del rossellonès», *Estudis de geolingüística catalana*. Barcelona: Edicions 62, p.160-162.

VENY, Joan (1987): *Els parlars catalans (Síntesi de dialectologia)*. Palma de Mallorca: Moll. (Citem per l'ed. ¹³2002).

VIAPLANA, Joaquim (1996): *Dialectologia*. València: Universitat de València.

Annexos

Annex 1: Qüestionari

Infinitius

1. Amb el temps tot desapareix. Amb el temps tot tendeix a_____.
2. Si no coneixes la persona, no pots jutjar-la. Has de _____ la persona per poder-la jutjar. / No coneixia la seva germana. No va arribar a___ la seva germana.
3. Aviat començarà la pel·lícula. La pel·lícula està a punt de_____.
4. La canalla creix molt de pressa. La canalla tendeix a_____ molt de pressa.
5. Es mereixia el premi. Havia de _____ el premi.
6. No beguis tan de pressa. Acostuma't a _____ més a poc a poc.
7. Havia nascut entre Blanes i Cadaqués. Va_____ entre Blanes i Cadaqués.
8. Cada matí compareix davant del jutge. Està acostumat a _____ davant del jutge cada matí.
9. Vull que vegis una cosa. Has de_____ una cosa.
10. Li pareix malament la idea. No li acaba de _____ bona la idea.
11. Peix-li el dinar. Li has de_____ el dinar.
12. Esprem (escorre) fortament la taronja perquè en surti el suc. Has d' _____ fortament la taronja perquè en surti el suc.
13. No entenia la lliçó. No va acabar d' _____ la lliçó.
14. Si no et fa cas, li fums un bolet. Si no et fa cas, li pots _____ un bolet.
15. Prem el botó (perquè s'encengui la ràdio). Has de _____ el botó (perquè s'encengui la ràdio).
16. Temo per la seva salut. No em puc estar de_____ per la seva salut.
17. (Després del que havia fet), ningú el complanyia. (Després del que havia fet), la gent no el volia_____.
18. Constrenyen el noi perquè accepti la proposta. No pararan de _____ el noi fins que accepti la proposta.
19. Escriu d'una vegada la carta. Comença a _____ d'una vegada la carta.
20. Empeny la porta. Has d' _____ la porta.
21. Estreny-li el cinturó (perquè li cauen els pantalons). Li has d' _____ el cinturó (perquè li cauen els pantalons).

22. No sé si pertanyia a cap associació. No sé si va arribar a _____ a cap associació.
23. (Si vols que s'espavili), no el planyis tant. No l'has de _____ tant, (si vols que s'espavili).
24. Són raons que convencen la gent. Aquestes raons serveixen per _____ la gent.
25. Es torcen el peu fent qualsevol mal gest. Es poden _____ el peu fent qualsevol mal gest.
26. Resol el problema tot sol. Procura de _____ el problema tot sol.
27. Deixa de fer bestieses o cauràs. Deixa de fer bestieses, si no vols _____.
28. Després del desengany, ja no creia en ell. Després del desengany, va deixar de _____ en ell.
29. Havia vençut totes les dificultats. Havia aconseguit _____ totes les dificultats.
30. Cada matí corre mitja hora. Cada matí surt a _____ mitja hora.
31. Si em faig mal, em socorres. Si em faig mal, em vindràs a _____.
32. No moguis la taula. Deixa de _____ la taula.
33. Escorre bé la roba. Has d' _____ bé la roba.
34. Viuran junts. Aniran a _____ junts.
35. Quan venim sempre ocorre alguna desgràcia. Sempre que venim acostuma a _____ alguna desgràcia.

Verbs –er àton: *desaparèixer, conèixer, créixer, merèixer, néixer, comparèixer, parèixer péixer, esprémer, fúmer, prémer, témer, complànyer, constrènyer, empènyer, estrènyer, pertànyer, plànyer, convèncer, tòrcer, vèncer, córrer, socórrer, escórrer i ocórrer.*

Verbs distractors: *començar, beure, veure, entendre, escriure, resoldre, caure, creure, moure i viure.*

Infinitius + enclítics

1. Estuvo a punto de aparecernos un fantasma (tiene que aparecernos un fantasma).
Ha d'aparèixer-**nos** un fantasma.
2. Tengo ganas de conocerte.
Tinc ganes de conèixer-**te**.
3. ¿Cuánto tardaron a desapareceros las heridas?
Quant de temps trigarán a desaparèixer-**vos** les ferides.
4. Tienes que disolver esto. Tienes que disolverlo.
Has de dissoldre-**ho**/ Has de dissoldre'**l**.
5. Tenéis que daros prisa, si no queréis llegar tarde.
Heu d'afanyar-**vos**, si no voleu arribar tard.
6. Tenéis que compadeceros de él.
Heu de complànyer-**lo**/ Heu de plànyer-**lo**/ Heu de compadir-lo
7. Tienes que complacerlos con tu música.
Has de complaure'**ls** amb la teva música.
8. Esto debe pertenecerme.
Això deu pertànyer-**me**.
9. Tienes que transmitirla al grupo.
Has de transmetre-**la** al grup.
10. Está a punto de crecerle un diente.
Està a punt de créixer-**li** una dent.
11. Ha de merecer el premio. Ha de merecerlo.
Ha de merèixer el premi. Ha de merèixer-**lo**.
12. Havia anat a Londres. Va anar-hi.
Havia nascut a Cadaqués. Va ____.
Va néixer-**hi**.
13. Hay que interrumpirlas.
S'ha d'interrompre-**les**.
14. Tenemos que exprimirlas.
Hem d'esprémer-**les**.
15. No debes temerlo.
No has de témer-**ho**/ No has de témer-**lo**.

- Sempre llençaves allò. No havies de llençar-ho.
Sempre temies allò. No havies de _____.
No havies de témer-**ho**.
16. Nadie quiere compadecerme.
Ningú vol plànyer-**me**/ compadir-**me**.
17. Volvió a empujarte.
Va tornar a empènyer-**te**.
18. Debe apretarse/estrecharse el cinturón.
Ha d'estrènyer-**se** el cinturó.
19. Intenta convencerlo.
Intenta convèncer-**lo**.
20. Volvió a torcerse un pie.
Va tornar a tòrcer-**se** un peu/ torçar-**se** un peu.
21. Tienes que vencerlos.
Has de vencer-**los**.
22. Tengo ganas de acabarlo.
Tinc ganes d'acabar-**lo**.
23. No pudo contenerse.
No va poder contenir-**se**.
24. Tengo ganas de correrla (la maratón).
Tinc ganes de córrer-**la**.
25. Hay que escurrirla bien (la ropa).
S'ha d'escórrer-**la** bé.
26. Debes quitarte la chaqueta.
Has de treure'**t** la jaqueta.
27. Pueden ocurrirles muchas cosas.
Poden ocórrer-**los** moltes coses.
28. Aunque no quiera, debe admitirlo.
Malgrat que no vulgui, ha d'admetre-**ho**.
29. Si estamos en peligro, tienes que socorrernos.
Si estem en perill, has de socórrer-**nos**.
30. Acostumbra a recibirnos con los brazos abiertos.
Acostuma a rebre'**ns** amb els braços oberts.

31. Cada dia hi anava. Cada dia havia d'anar-hi.
Cada dia hi compareixia. Cada dia havia de ____.
Cada dia havia de comparèixer-**hi**.
32. Tienes que exprimir esto. Tienes que exprimirlo.
Has d'esprémer això. Has d'esprémer-**ho**.
33. Tengo ganas de conocerlas.
Tinc ganes de conèixer-**les**.
34. Volvió a desaparecerle el dinero.
Van tornar a desaparèixer-**li** els diners.

Verbs –er àton: *desaparèixer, aparèixer, conèixer, créixer, merèixer, néixer, comparèixer, parèixer péixer, esprémer, fúmer, prémer, témer, complànyer, constrènyer, empènyer, estrènyer, pertànyer, plànyer, convèncer, tòrcer, vèncer, córrer, socórrer, escórrer i ocórrer.*

Verbs distractors: *dissoldre, afanyar-se, complaure, transmetre, interrompre, acabar, contenir, treure, admetre i rebre.*

Verbs no inclosos: *atènyer, péixer, fúmer, prémer, constrènyer i complànyer.*

Verbs amb radical /r/		Cadaqués						Figueres						L'Escala						Roses																	
Forma estàndard	Variants	GI			GII			GI			GII			GI			GII			GI			GII														
		C1	C2	C3	T	C4	C5	C6	T	F1	F2	F3	T	F4	F5	F6	T	E1	E2	E3	T	E4	E5	E6	T	R1	R2	R3	T	R4	R5	R6	T				
Córrer	[ˈko.rə]	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1
	[ˈko.rə]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
	[kuˈri]	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1				
Socórrer	[su.ˈko.rə]	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1
	[su.ˈko.rə]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1				
	[su.ku.ˈni]	1	1	1	1+1+1	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0				
	[ə.ʒu.ˈða]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1+1	0	0	0	0	0	1	1	1+1	0	0	0	0	0	0	1	1				
Escórrer	[əs.ˈko.rə]	1	1	1	1+1+1	1	0	1	1+1	0	1	1	1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	0	1	1	1
	[əs.ˈko.rə]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1				
	[əs.ku.ˈni]	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1+1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0				
	*[əs.ku.ˈra]	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
	[əs.ˈtrə.pə]	0	0	0	0	1	1	0	1+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
[əs.ˈpɾem.bɾə]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
Ocórrer	[u.ˈko.rə]	0	1	1	1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	0	1	0	1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	0	1	1	1+1
	[u.ku.ˈni]	1	1	1	1+1+1	1	1	1	1+1+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
	[pə.ˈsa]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1+1	0	1	1	1+1	1	1	1	1+1+1	0	1	0	1	1	1	1	1+1+1				

GI: grup gent jove (C1, C2, C3, joves de Cadaqués; F1, F2, F3, joves de Figueres; E1, E2, E3, joves de l'Escala; R1, R2, R3, joves de Roses)

GII: grup gent gran (C4, C5, C6, gent gran de Cadaqués; F4, F5, F6, gent gran de Figueres; E4, E5, E6, gent gran de l'Escala; R4, R5, R6, gent gran de Roses)

1: una sola forma per aquell verb

1: més d'una forma per aquell verb

 Verbs combinats amb enclítics

 Variants lèxiques